NORDMANNS FORBUNDET

10. HEFTE

OKTOBER

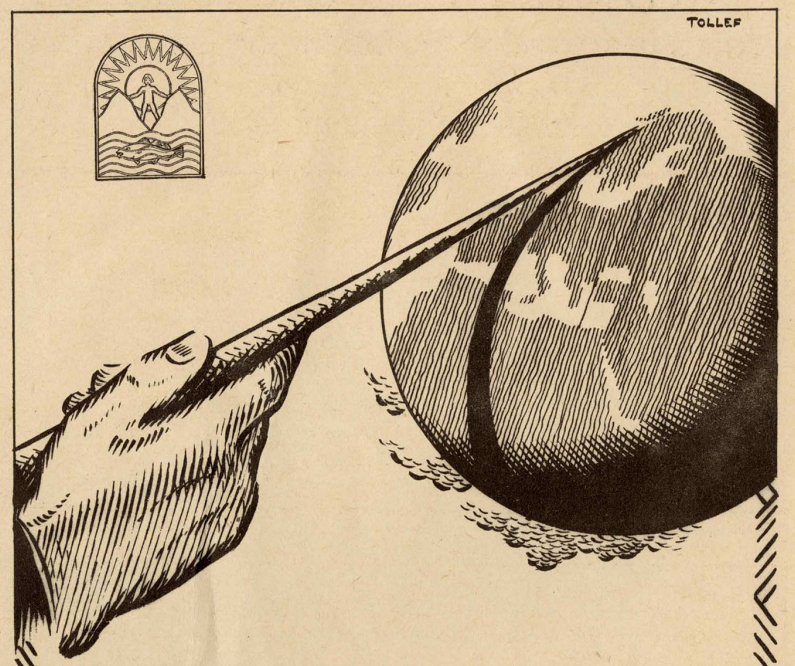
1941

ENIGE

OG TRO

ÅRGANG 34

MOT NORDISHAVET

Et av de rikeste torskefiskerier i verden foregår ved Lofoten. Millioner av torsk fanges årlig i disse arktiske farvann, og her tilvirkes Norsk Medisintran av den ferske torskeleveren i moderne tranfabrikker like ute ved fangstfeltet.

NORSK MEDISINTRAN

bringer sundhet og styrke

NORDMANNS-FORBUNDET

UTGITT AV NORDMANNS-FORBUNDETS HOVEDSTYRE

RÅDHUSGT. 23B · OSLO

REDAKTØR BYRÅSJEF HOEL

INNHOLDSFORTEGNELSE:

Nordmanns-Forbundet. Av konsul F. Støren ... 217
Nordmannafolket ... 218
Bergstaden. Av Olav Kvikne ... 221
I dansk-norsk kolonitjeneste Av Henry Fossum ... 224
Små minner fra Rogaland. Av Audun Hierman ... 227
Et norsk kultursentrum ... 231

Landsmenn:
Betzy Kjelsberg ... 232
Dr. L. Stejneger ... 232
Axel H. Oxholm ... 232

Noen av høstens bøker ... 233

Nordmenn jorden rundt:
Afrika ... 234
Asia ... 234
Danmark ... 234
De Forente Stater ... 235
Det Tyske Rike ... 236
Finnland ... 236
Frankrike ... 236
Italia ... 237
Latvia ... 237
Nederland ... 237
Sverige ... 237
Syd-Amerika ... 237
Måneden i Norge ... 238
Meddelelser fra Nordmanns-Forbundet . 242

GRØNDAHL & SØNS BOKTRYKKERI — TRYKT PÅ BORREGAARDS PAPIR

Et øket medlemstall betyr en styrkelse av organisasjonen. Få derfor Deres venner med og benytt nedenstående bestillingsseddel. *Kontingenten* er bare 10 kroner året eller kr. 200.— en gang for alle.

Til NORDMANNS-FORBUNDET
Rådhusgt. 23 B, Oslo.

Undertegnede melder sig herved inn som medlem av NORDMANNS-FORBUNDET og ønsker TIDSSKRIFTET tilsendt.

Kr. ..... *vedlagt.*

Navn: .....

Adresse: .....

Datum: ....

H. Skavang & Co.

AUT. FONDS & AKSJEMEGLERE

Grensen 3 III (Akers Sparebanks gård), Oslo.

TELEGRAMADR.: FESTINA - TELEFON 30680 C

Omsetter norske og utenlandske aksjer og obligasjoner

HÅNDVERKERNES SPAREKASSE

OSLO Oprettet 1864 av håndverkere i Kristiania

Forvaltningskapital kr. 9 000 000,00

Egen kapital. . . . » 1 200 000,00

Anbefaler sig til norske menn og kvinner i og utenfor Norge for deres bankforretninger. *Nils Parmann,* Adm. direktør.

FREDRIKSSTAD OG OMEGNS BANK A/S

Oprettet 1926 · Fredrikstad

Aktiekapital og fonds kr. 2 295 000,00

C. Blunck & Co. A/S

Oslo Etabl. 1852

Rør, rørdeler, sanitærutstyr, varmeledningsmateriell, pumper.

BERGENS PRIVATBANK

Filialer: EIDSVOLL, LILLESTRØM,

SANDVIKA, SØRUMSAND, ODDA, TYSSEDAL

BERGEN · OSLO · HAUGESUND

EFTERLYSNINGER

Mulige oplysninger om dem som er nevnt nedenfor bedes godhetsfullt sendt til Nordmanns-Forbundet eller til Frelsesarméens eftersøkelseskontor i Oslo.

Johan Olsen Berge Skar (Skår) født 1899 i Opdal. Den eftersøkte reiste med flodbåter i Amerika og hans adresse i 1937 var: Den norske sjømannskirke, Brooklyn. — Jakob Bastesen Bjørndal, født 1887 i Hosanger. Efterlyste skrev hjem siste gang i 1918 fra Stillehavskysten, men ifølge rykter skal han nå opholde sig i Denver, Colorado. Søkes av bror på grunn av dødsfall. — Ove Julius Halvorsens barn eftersøkes. Ove Julius er født i Ullensaker i 1844. Han blev gift i Ullensaker med Ellen Kristoffersdatter Løken. Deres eldste barn, Sigurd, blev født i Norge 1878 og de reiste til Amerika i 1879. Der skal være flere barn i ekteskapet. Han skal ha vært farmer og også drevet svineslakteri i Amerika. — Ove Julius Halvorsen selv skal være død i 1912, men barna eftersøkes av slekten i Norge.

DRAMMENS OG OPLANDS NYE PRIVATBANK A/S

Kapital og Fonds pr. 1/1 41 kr. 5 720 000

Innskudd mottas til høieste rente

Alle alm. bankforretninger utføres

Egen fondsavdeling

SANDNES SPAREBANK

SANDNES Oprettet 1876

Forvaltningskapital ca. 7½ mill. kroner. Egen formue ca. 600 tusen kroner.

Mottar innskudd til høieste forrentning. Utfører alle vanlige sparebank-forretninger.

Stavanger Sparekasse

Stiftet 1850.

Forvaltningskapital ca. 50 mill. kroner. Egne fonds 5.9 mill. kroner. Innskudd mottas til høieste forrentning.

Kontraboken kan om ønskes opbevares i banken uten utgift for innskyteren.

En hilsen fra høifjellet

er den fine, grå, norske

RENLAVEN

Vil det ikke være vakkert å få flettet denne hilsenen inn i kranser, bord- og vinduspynt?

Spør Deres blomsterhandler efter

"NORWEGIAN LIKEN"

Alle oplysninger gis av **Knutssøns Sp.-ag.,** *2567 West Grand Blvd. Room 410, Detroit, Michigan, U. S. A.*

Odd Lühr HAMBURG 11

Import av fiskeriprodukter

Export av artikler for fiskeri og fiskeindustri.

Forespørsler utbes!

CHRISTIANIA BANK OG KREDITKASSE

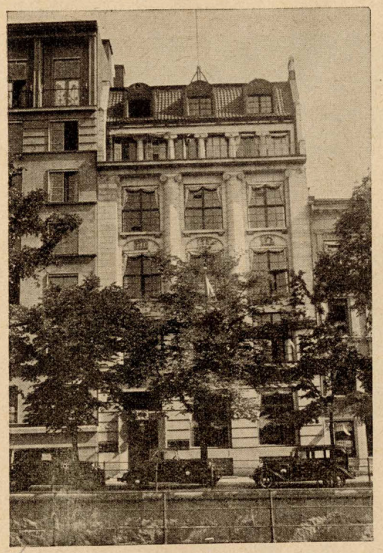
OSLO

LANDETS ELDSTE
PRIVATBANK
OPPRETTET
1848

Aksjekapital og fond kr. 40 000 000. Mottar innskudd på sparevilkår og på 6 måneders oppsigelse. Kontrabøker oppbevares gratis.

Penger som skal innsettes på konto hos oss eller skal sendes videre til slekt og venner, kan innbetales for vår regning til alle større banker i Amerika eller sendes oss direkte i bankcheck. Vår arveavdeling varetar amerikanske arvingers interesser i norske dødsboer.

TELEGRAMADRESSE: KREDITKASSEN

NORDMANNS-FORBUNDET

AV KONSUL F. STØREN

Ved forordning av 11. september er bl. a. Nordmanns-Forbundets styre blitt avsatt. Nye menn er kommet inn i styret, og undertegnede er opnevnt som dets kommissariske leder.

I denne egenskap vender jeg mig herved til Nordmanns-Forbundets medlemmer utenfor og i Norge, til alle som har interesse for Forbundet og dets arbeid, og vil si:

Forbundets mange forbindelser og høie anseelse skyldes uegennyttig innsats og offervilje fra kjente (og ukjente) personer — og institusjoner, hjemme og ute, og disses innsats vil aldri bli glemt.

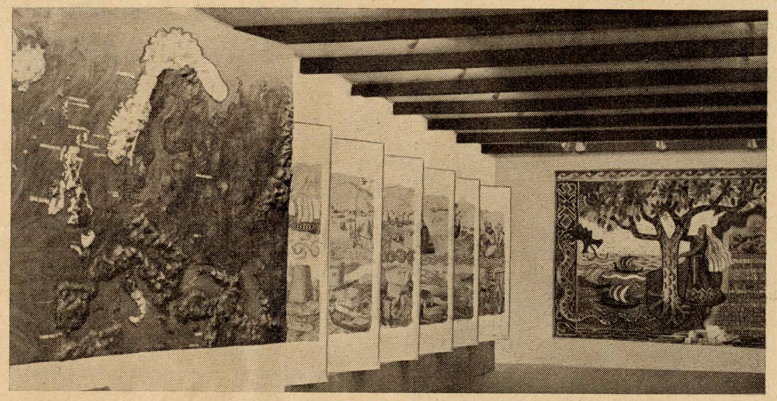
I en tid som den vi nå gjennemlever kan det ikke undgåes at motsetninger i tankegang gjør sig sterkt gjeldende. Og folk en skulde tro hadde for øie å vise en besindig og rolig opførsel i tale og skrift, lar sig øiensynlig rive med av sine pasjoner.

Disse menn og kvinner, som dessverre har fått alt for stor adgang både til pressen og kringkastingen, er det som, drevet av personlig skuffelse eller av andre årsaker, ved sin optreden kan bringe strømendringer som kan skylle vekk den faste grunnvoll som Nordmanns-Forbundet hviler på.

At nordmenn og norskættede som i årevis har levd ute i verden higer efter å høre nytt fra Norge, og å få vite hvordan befolkningen som fremdeles er norsk og stadig bor i landet har det, er naturlig.

Fra oss her hjemme kan jeg derfor si at *vi* i denne vanskelige tiden ikke har glemt våre landsmenn og deres efterkommere på den annen side av havene, og ingen tale og intet skrift skal makte å forstyrre den følelse av kjærlighet vi føler for alle de nordmenn og norskættede som har bodd i fremmede land. Den utstilling «Nordmannafolket» som blev åpnet i høst her i Oslo gir et sikkert bevis for det. De mange tusen som har sett utstillingen samstemmer i at den former sig som en strålende hyldest til det utflyttede Norge.

Det er da mitt håp at også alle norskættede *ute* — i bygd og by slutter op om Nordmanns-Forbundet som hittil slik at det — trass i de vanskelige forhold som krigen har skapt for det, usvekket kan arbeide videre for de mål som er fastsatt i lovenes § 1, nemlig: «å holde sambandet vedlike og å styrke samholdet mellem nordmenn i og utenfor Norge, og å samle menn og kvinner av norsk ætt i alle verdensdeler til felles arbeid for norsk kultur og norske interesser»

Fra den historiske avdeling.

NORDMANNAFOLKET

Som nevnt i vårt forrige hefte blev det i september åpnet en stor utstilling på Skansen i Oslo. Den fikk navnet «Nordmannafolket» og hadde til hensikt å gi et overblikk over norsk innsats utenfor Norge fra de eldste tider til idag. Utstillingen kom i stand efter tiltak av Kultur- og Folkeoplysningsdepartementet, og den blev åpnet av departementets sjef, minister dr. Gulbrand Lunde. I sin tale fremholdt han at dersom det norske folk skal makte å gjøre en innsats i den store tid som vi nå oplever, må vi lære oss selv og vår egenart å kjenne. Et ledd i denne opdragelse er den utstilling som her er skapt. Gjennem århundrer har nordmenn søkt ut i verden og ofte utrettet store ting. Idag har landet vårt plass og virkefelt nok for alle våre landsmenn, — vi kaller på nordmenn heime og ute, til ny dåd og nye storverk!

Det er en vakker og interessant utstilling som her er laget. Helt moderne i sitt anlegg, med lys og farver og greit inndelt i en rekke avdelinger, hvor det gis god oversikt over de forskjellige sider av det mektige emne som utstillingen skal belyse.

De besøkende kommer først inn i en rund æreshall, hvor en svær globus dreier sig om sin akse. På hvite søiler mot dypblå bakgrunn ses i relieff hodene av 14 menn hvis navn lyser gjennem tidene: Olav Kvite, en av Norges gjeveste vikinger, Ganger-Rolv, Leiv Eiriksson, Olav den hellige, Sigurd Jorsalfarer, Snorre Sturlason, Ludvig Holberg, Peter Wessel Tordenskjold, Ole Bull, Henrik Ibsen, Bjørnstjerne Bjørnson, Edvard Grieg, Fridtjof Nansen og Roald Amundsen. Disse står som representanter for alle de tusener som har reist sig selv og vårt land uforglemmelige minnesmerker ute i det fremmede.

Fra æreshallen fører veien inn i den historiske avdeling. Her stråler en stor farverik gjengivelse av «Dronning Ragnhilds drøm» — drømmen om treet som vokste og strakte sine grener ut over hele Norges land og enda meget lenger. Et plastisk kart viser på en sjelden oversiktlig måte hvor stort det gamle Norgesveldet var; kartet er i matt bronse mens

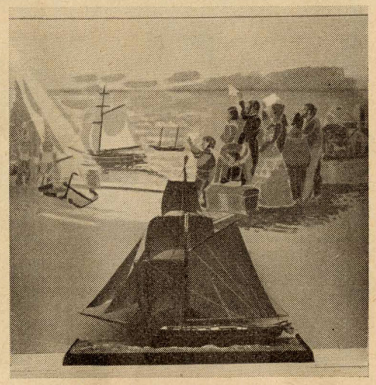
alle de strøk hvor nordmennene hersket lyser i gull, og en blir overrasket over å se alle de steder hvor nordmannafolket hadde gjort sig til herrer: den nordligste delen av Russland, Island og Grønland og øyene i Norskehavet, kystene av Skottland, England og Irland, Nordmandie, deler av Sicilia og Syd-Italia osv. På kartet er også tegnet inn rutene for de gamle nordmenns ferder til lands og til vanns: tvers igjennem Europa og langt inn i Russland på den ene siden og over storhavet til Vinland på den andre.

Resten av veggene i dette rummet er dekket av farvestrålende billeder som gir glimt av våre fedres liv både på hærtog og i fredelig virke rundt i landene. Høist står vel — artistisk sett — en lang frise som i middelaldersk manér viser episoder fra Sigurd Jorsalfarers begivenhetsrike ferd til sydens strande. Og som avslutning finner vi her modellen av et vikingskib omgitt av gamle sverd og spydodder.

Videre går veien gjennem en liten sal med røde vegger. På den ene siden stifter vi bekjentskap — gjennem korte beskrivelser og raskt utførte vignetter — med de første Amerika-farere. Det begynner med Eirik Raude som i 982 opdaget Grønland, det første land på den vestlige halvkule. Og det fortsetter med norske skikkelser i Ny Amsterdam (som New York oprinnelig het): Anne Jansen som blev den første norske prestekone i Amerika, Anne Henriksdatter som blev Vanderbiltenes stammor osv.

På den andre siden gis det ved lignende skisser oplysninger om årsakene til den senere tids utvandring fra Norge: trange forhold i hjemlandet, eventyrlyst og utferdstrang, Amerika-brevene som bragte bud fra den nye verden og meget annet.

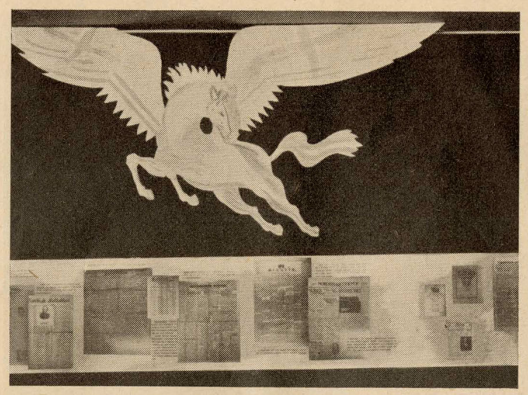
Og slik beredt stiger nå den besøkende inn i en større blå sal hvor han får se en rekke glimt fra utvandringens historie. Bak runde åpninger viser sig små farvelagte panoramaer: av Cleng Peersons ferd til Vesten, sluppen «Restaurationen»s avreise fra Stavanger i 1825, det første utvandrerfølges tømmerhytte i Kendall-kolonien, passasjerer i lasterummet på et seilskib i Amerikafart, nybyggerhus på prærien, optrin fra indianerkrigen osv. Alle disse billedene lar tilskuerne få et godt inntrykk av de gjenvordigheter som de gamle emigranter måtte gjennemgå og de primitive forhold de måtte leve under, og de vekker derfor sterk interesse hos publikum.

Modell av sluppen «Restaurationen».

Forskjellige karter og billeder forteller om de 860 000 norske som siden 1825 er reist ut fra hjemlandet, og vi får se hvordan de ca. 400 000 utflyttere som ennå lever, er fordelt på verdensdelene og på de forskjellige stater i U. S. A. Det er forunderlig å tenke på at ikke langt fra en halv million av vårt eget folk lever og arbeider rundt om i verden, i nord og syd; alle har de sett dagens lys i Norge, og svært mange av dem lar tankene jevnlig gå tilbake til «det gamle land».

En stor del av plassen i dette rummet er brukt til å kaste lys over våre landsmenns kulturelle innsats i Amerika. I tekst og mangfoldige billeder berettes det om kirker og skoler, om barnehjem

En vingehest pryder veggen hvor norsk-amerikanske aviser og bøker er utstilt.

og gamlehjem, om foreninger og organisasjoner. Vi blir høilig imponert ved slik å få samlet på ett brett en oversikt over det storverk som våre utflyttede landsmenn har utført på disse felter.

Litteraturen har fått sin avdeling med utstilling av bøker og portretter av en del forfattere fra Rasmus B. Anderson fremover til Ager og Rølvaag. Og pressen har fått sin vegg med utstilling av eldre og nyere aviser og tidsskrifter. Det er interessant på denne måten å få en påminnelse om den åndelige innsats som har vært gjort og som fremdeles gjøres av de utvandrede nordmenn i Amerika. Her hjemme i Norge er vi nok til en viss grad klar over hvad de har utrettet materielt, men vi trenger stadig å minnes om det utrettelige arbeid som de utfører også på andslivets område.

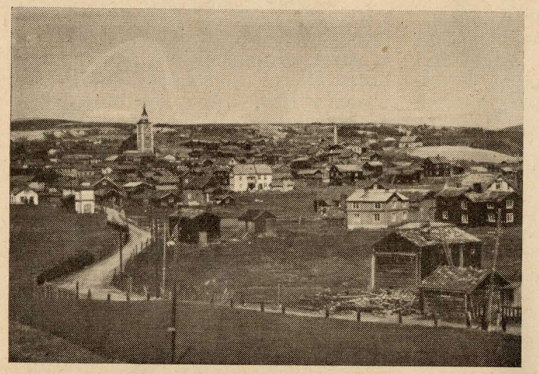
To stamtrær som viser Ole Tobias Olsens slekt og Lunde-ætten i Norge og Amerika blir studert med interesse.

Så følger igjen en rekke «innkik» med farvelagte fremstillinger av kjente nordmenns liv i Amerika: Ole Bull i en kjempemessig konsertsal, oberst Heg i en slagscene under borgerkrigen, Knute Nelson i senatet, professor Thorstein Veblen i sitt arbeidsværelse. Videre Tinius Olsen, Magnus Swenson og Cappelen Smith i sine laboratorier og verksteder, O. E. Rølvaag i sitt arbeidsrum og senator Shipstead i et komitémøte i Washington. Og i store «billedbøker» på veggen finner vi portretter og korte biografier av et snes andre fremtredende skikkelser innen norsk-amerikansk åndsliv.

Men norsk virksomhet i de øvrige verdensdeler er heller ikke glemt: gjennem en virkningsfull fotomontasje får den besøkende et godt inntrykk av sjømannsmisjonens og de norske misjonsselskapers arbeid rundt omkring i verden. Her ses billeder av kirker og hospitaler i Afrika og Asia, vi finner misjonærer i tropedrakt sammen med farvede innfødte.

Og ved utgangen av salen får man oplysninger om Nordmanns-Forbundets gjerning og betydning. Over en forklarende tekst lyser billeder av dr. Gade og stortingspresident Berner, — Nordmanns-Forbundets skaper og dets første formann — og av Forbundets hus i Oslo.

Dermed er rundturen til ende gjennem første halvdel av den interessante utstilling. Avslutningen av turen følger i neste hefte.

BERG-STADEN

AV OLAV KVIKNE

Bergstaden Røros er ikke bare den høistliggende byen i Norge med sine 628 meter over havet — den er også en av de mest egenartede av de mange småbyene rundt om i landet vårt.

Egentlig er Bergstaden forresten slett ingen by. I administrativ henseende er den en landkommune — også efter herredsdelingen som blev foretatt for femten år siden. Det gamle Røros herred, som var et helt høifjellsrike av utstrekning, blev delt i fire fra nyttår 1926 og Bergstaden med det nærmeste omlandet skilt ut som egen kommune. Men noen bykommune er den altså ikke blitt. Og det samme kan det vel være med det! Som bergstad er den jo i virkeligheten den eneste i landet — Kongsberg fikk kjøpstadsrettigheter allerede i 1802. For Røros er den gamle betegnelsen bergstad så å si blitt egennavn. Vi skriver trygt Bergstaden med stort forbokstav!

Et bysamfund er den jo tross alt med sine 2300 innvånere. Fra fremtredende hold innen fortidsvernet er det endog sagt så sterkt et ord at Bergstaden er et stykke byplankunst av rang. Den er et Christian IV-anlegg. Bergstaden kan om tre år feire sitt 300-års jubileum, idet den regner sin grunnlegging fra 1644, da Røros kobberverk blev til. Staden bærer et utvetydig preg av en lang slitets saga. Den kan virke dyster og trist på den besøkende ved første øiekast — men den som gir sig av med å studere den mer inngående og setter sig inn i stadens historie og folkets liv, unngår vanskelig å bli grepet av en særegen stemning. En fornemmer et romantikkens lys over de gamle hus, og det har gått flere enn én slik at de har følt sig trollbundet til den underlige byen på høifjellsvidda. . . .

Bergstadens dikter, den gudbenådede ordets mester Johan Falkberget, har gjort byen viden kjent. Den besøkes nå hvert år av tusener av turister, og skrivende og bildende kunstnere fra inn- og utland har funnet veien hit. Kunstmalerne er begeistret over de mange herlige motivene de finner i Bergstaden og som har gitt inspirasjon til verdifull kunst. Harald Sohlbergs Røros-billeder er blitt klassiske. Men mange yngre kunstnere har også her oppe skapt ting som vil leve.

Røros verk og Bergstaden har en beveget historie. De blev til i renessansens metallrus, som riksantikvaren dr. Harry Fett så treffende har sagt, og «Berg-Platzen» var i sine første tider målet for lykkeriddere og alkymister fra mange verdens kanter. Det vokste efter hvert frem et særpreget samfund på fjellet. De mange innflytterne som kom fra vidt forskjellige steder både i vårt

eget land og utlandet, således mange fra Tyskland og Sverige, støptes sammen i bergsamfundets store smeltedigel og blev til en ensartet folketype. Rørosingen har bevart sitt særpreg frem til i dag. Tilhøvene har skapt ham og satt sitt stempel på ham — han måtte være sterk og seig og nøisom, men kvikk i tanken og opfatningen, snarrådig og helst litt tvetydig-ironisk i replikken. Det gjaldt å kunne verge sig under alle livets tilskikkelser. Folkemusikken og dansen gir gjerne godt uttrykk for lynnet hos utøverne. Den karakteristiske Røros-polsen er lett og kvikk og smidig. Det er vanskelig å lære den rett for andre!

Røros-folket har gjennemgått skiftende tider og forhold i de tre hundre år som er gått siden grubedriften tok til. Det har vært mange mørke og tunge perioder, som det ofte holdt hardt å komme igjennem, men også lysere tider iblandt. Alt avhang av kobberet som blev vunnet ut av fjellet, og prisen på det ute i den store verden. Og av partisipantenes evne og vilje til å gjøre rett og skjell overfor bergfolket. Men i en sum kan det nok sies at Rørosfolkets historie er en eneste slitets saga Likevel har bergfolket ikke bare vær. arbeidsdagens slitere — deres tanker fulgte også kobbermalmens vei fra de mørke grubegangene op i dagen og ut i verden som edelt metall. De hentet helsebot og styrke i et intimt samliv med fjellets friske natur i de lyse sommermånedene, og de blev livskunstnere på sitt vis. De reiste høifjellets katedral som symbolet på åndens vekst mot det høie.

To ganger er Bergstaden og verkets anlegg blitt lagt i aske ved fiendeangrep. I ufredsårene med Sverige lå den utsatt til — så nær grensen. Det blev oprettet et bergkorps til stedets forsvar og en skanse anlagt i Bergstaden. Det rørosiske bergkorpset bestod fra 1675 til 1817, og det var også i lang tid forlagt en garnison til Bergstaden. Byen blev avbrent første gangen i 1678 av en svensk militæravdeling under ledelse av generalløitnant Carl Sparre, og folket var bare såvidt kommet i gang med gjenopbyggingen, da det året efter kom et nytt angrep, denne gangen med oberst Planting som leder. Rørosbefolkningen led stor nød i disse årene. Også en gang senere, nemlig i 1718, falt Bergstaden i svenske militæres hender. Men denne gangen blev den skånt for ødelegging. Det var generalmajor De la Barre som rykket inn like under jul og lå i Bergstaden med 7—800 mann og like mange hester til 5. januar 1719, da det kom melding om Carl XII's fall ved Fredriksten. Svenskene trakk sig da tilbake, og stordelen av avdelingen fulgte general Armfelt på hans dødsferd over Tydalsfjellene, hvor som kjent 3—4 000 soldater frøs ihjel.

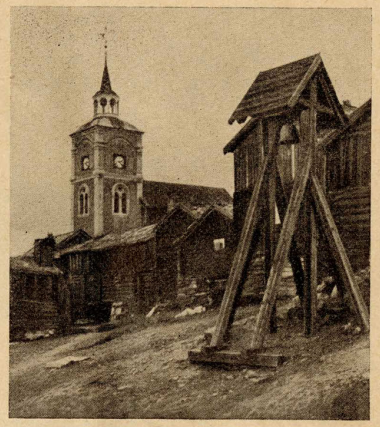
Gjennem tre hundre år har kobberverket vært livsnerven i bergsamfundet. Men ved siden av grube- og hytte-arbeidet har rørosingene alltid vært jordbrukere. Arbeiderne ryddet sig «bersrum» i de lyse vår- og sommernettene og når de var fri verksarbeidet i helgene. De skaffet sig to-tre kyr og levde på denne måten tålelig bra, selv om verket gav et kummerlig brød. Da Røros verk ved verdenskrigens slutt innstilte driften helt, kom det imidlertid en bekymringsfull tid for bergfolket. Selv om de ikke gav op troen på at verket skulde komme i drift igjen, så måtte de fleste se sig om efter nye livbergingsmuligheter. Og nettop i denne tiden fikk rørosingene vist at de hadde to i sig til å «berge tuva».

Jordbruket har hatt en sterk vekst i de senere årene. Mange små «bersrum» er blitt til pene fjellgårder som før sin familie. Det er til og med blitt dyrket korn nå. Og fe-rasen, det vakre og gode Røros-feet, er blitt utviklet til en slik ydedyktighet at det nå blir foretrukket fremfor andre raser på mange kanter av landet. Det er vanskelig å tilfredsstille efterspørselen efter avlsdyr. Også svenskene er blitt meget interessert i det og har kjøpt Røros-dyr til flere av sine avlscentra.

Småindustrien er også blitt en faktor av stor betydning i erhvervslivet. Det arbeides i skinn og reinshorn og tre. Nye bedrifter er vokset frem. Og husfliden blomstrer. En større bedrift i smijern er startet av kjøpmann Skancke. Det lages Røros-lamper i en lang rekke originale modeller foruten en mengde andre artikler. Til å begynne med blev gamle, utslitte hestesko fra grubene og gårdene brukt, omtrent utelukkende slike materialer, og Skancke regner med å ha anvendt noe sånt som 50 000 hestesko i bedriften. De er blitt til lamper som er spredt vidt omkring både her i landet og i utlandet. Senere er det smijern som mest er blitt anvendt. Lyskroner fra dette Røros-verkstedet fins nå både i kirker og andre representative bygg. Kunstneriske anlegg har funnet utløsning, som hos treskjæreren Ole Bukkvoll, en tidligere grubearbeider. Han har vunnet sig et navn på trereliefene sine og har mer enn nok å gjøre til enhver tid. Steinen kan det også gjøres vakre ting ut av — det har Faste Strømmevold vist. Han arbeider i serpentin og leverer til suvenir-forretninger både i Oslo og andre turistbyer foruten til utsalg i Bergstaden.

Tweed-vevingen er en ny heimeindustri som er startet av formannen i Norges husflids- og husindustrilag, generalkonsul Tollef Bredal, og husflidsinspektør M. F. Nilssen. Røros-tweeden er blitt en populær og eftertraktet vare. Bedriften ledes av tekstilingeniør Bergersen. Selve vevingen utføres av kvinner som arbeider dels hjemme, dels i bedriftens vevestue. For å skaffe finest mulig ull har ingeniør Bergersen satt i gang kryssingsavl mellem norsk dalasau og finsk tekstilsau, et eksperiment som er falt meget heldig ut. Det er plass til tusener av sau på Rørosvidda. Bergstaden har også en kjent bedrift i ullvarebransjen i Brødrene Krogs ullvarefabrikk, som nettop nå er under stor utviding.

Det er således skapt megen ny virksomhet i de senere årene, og de nye inntektskildene kommer godt med. Selv om Røros verk nå er kommet i bra gjenge igjen, så vil arbeidsstyrken aldri mer kunne bli tilnærmelsesvis så stor som før.

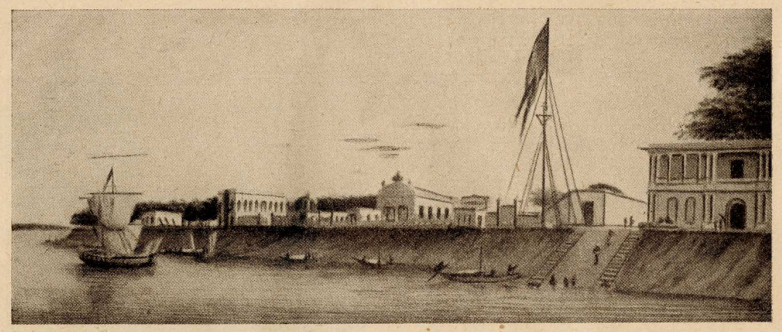

Kirken og hytteklokken på Røros.

Rørosingene er heimekjære og verner med sterk pietet om sine tradisjoner. Det er både fest og høitid over bergmannsdagen på Røros-museet — tilstellingene har alltid vært båret oppe av tradisjonsfølelse og kultur.

I beste forståelse og samarbeid med stadens egne innvånere har fortidsvernet gått inn for å bevare Bergstadens karakteristiske utseende. Omkring et halvt hundre gårder er fredet — hele gatepartier skal bevares. Gamle hus som er blitt skjemt ut ved «moderniseringer» blir efter hvert ført tilbake til sitt oprinnelige utseende. Men Bergstaden skal ikke bli noen død museumsby — den skal leve! Derfor settes husene i stand, slik at de blir tjenlige boliger for mennesker av i dag, samtidig med at det gamle eksteriøret bevares.

«Bergstadens Ziir», den høireiste og monumentale kirken, står vakt over den gamle byen. De lot sig ikke knuge av hverdagstankene, de gamle rørosingene som reiste en slik katedral på høifjellet.

Frederiksnagor, nord for Calcutta.

HENRY FOSSUM:

I DANSK-NORSK KOLONITJENESTE

I det politiske ekteskap med Danmark bragte Norge med sig som medgift Island, Færøyene og Grønland. I tillegg til dette skaffet tvillingrikene sig omkring midten av det 17. århundre også en del andre utenrikske besiddelser i Asia, Afrika og Amerika.

Som alle de andre fyrster og ledende statsmenn den gang var også Christian IV behersket av merkantilismens idéer. Dessuten følte han en personlig trang til å fylle den alltid tomme statskasse som nærmest var identisk med hans egen. Altså kolonier! I 1618 blev det stiftet et ostindisk kompani, og den unge admiral Gedde drog avsted til India med en liten flåte. Det lyktes ham virkelig også å få forpaktet et stykke land syd på Koromandel-kysten, og der blev handelsstasjonen Trankebar anlagt.

Til å begynne med gikk det ikke rart med handelen, og først da kompaniet var blitt rekonstruert i 1670, blev det mer fart i sakene. Trankebar blev utvidet, og det blev anlagt flere nye handelsplasser. Den viktigste av dem var Serampore, eller Frederiksnagor som den kaltes for å forene det nasjonale med det lokale. Fra nå av hadde den asiatiske handel en lang og god periode til henimot 1800. Da begynte det å gå nedover igjen.

Imens hadde et annet københavnsk kompani i skarp konkurranse med svensker og hollendere omkring 1670 anlagt et par handelsstasjoner på Guineakysten, og i Vest-India var de tre små Jomfruøyer blitt annektert. På Afrikakysten var det i denne tiden slavehandelen som var den mest innbringende. Oprinnelig stod ikke denne forretningsgren på det danske selskaps program men utbyttet var dårlig, og da så dertil kom at de vestindiske kolonister trengte slaver til sine plantasjer, gikk de to kompanier sammen og oprettet et velsignelsesrikt samarbeid. Turen for kompaniskibene blev fra nå av fra København med tropper og ammunisjon til fortene i Guinea, hvor slavelasten blev tatt inn og ført til Vest-India. Der blev så kolonialvarer, mest rum og sukker innlastet for Danmark.

I hele denne periode spiller jo nordmenn en ganske stor rolle først og fremst i den dansk-norske flåte, men efter hvert også i embedsverket. En skulde da på forhånd kunne vente at de også hadde forstått å gjøre sig gjeldende i kolonitjenesten. Tråler en imidlertid gjennem det trykte materiale til kolonienes historie efter norske navn står det ikke til å nekte at utbyttet nærmest er magert.

En hel del stoff ligger riktignok fremdeles utrykt i danske arkiver og i Det Kgl. Bibliothek i København, men det er lite sannsynlig at det vilde endre det inntrykk en alt har fått, nemlig at de ledende stillinger har vært forbeholdt dansker og holstenere, mens nordmennenes plass nok i høi grad var i underofficerenes og de meniges rekker.

Det har her en viss interesse å legge merke til at da kompaniskibet «Christianus Quintus» i 1707 lå ved Guineakysten og lastet slaver, var det en dekksgutt ombord med det senere ikke helt ukjente navn Peter Wessel. Det var hans eneste tur i slavetraden, hvilket kanskje var heldig for hans senere karrière, for farten «på varmen», som det het i jargongen, var temmelig sundhetsfarlig. Under den turen Peter Wessel var med på, døde av 67 mann de 26 på veien, og det hendte at skib kom hjem igjen med tredjestyrmann som høieste officer.

I virkelig ledende stilling finner vi bare en eneste nordmann. Det var generalguvernør Peter Anker i Trankebar. Hans virksomhet er inngående behandlet av Yngvar Nielsen i Historisk Tidsskrift. Han var bror av Carsten Anker og født i Fredrikshald i 1744, blev dansk-norsk generalkonsul i London og utnevnt til generalguvernør i Trankebar i 1786. Da han overtok ledelsen av de asiatiske kolonier var forholdene ytterst slette. Funksjonærene var i høi grad bestikkelige, og fyll og kjegl hørte til dagens orden. Anker gikk løs på uvesenet med hård hånd, noe som naturligvis blev lite likt og skaffet ham mange fiender. Det var også uroligheter og misnøie blandt de innfødte. Allikevel fikk Anker gjennemført en betydelig utvidelse av koloniens territorium og fikk bedre skikk på militærvesenet, men bevilgningene var små, så da englenderne efter slaget på reden besatte kolonien, hadde Anker intet å stille op mot dem. Da de så efter kort tid leverte den tilbake igjen, fortsatte Anker i sin stilling; overarbeidet som han var, tok han imidlertid avskjed i 1804, men kom først til å reise hjem i 1806. Da hadde stemningen vendt sig helt, og den hyldest alle befolkningslag i Trankebar ydet ham, var varm og hjertelig.

Da Peter Anker i 1787 reiste sydover for å overta sitt nye embede, traff han sammen med trønderen Ole Bie, en langt morsommere type enn den aristokratiske generalguvernør og en av de få nordmenn som virkelig slo sig i været der nede. Bie må som ganske ung være kommet til kolonien, antagelig som assistent ved handelen, for alt i 1756 fikk han ansettelse som overassistent i Trankebar. Han var en usedvanlig dyktig og energisk fyr som i årenes løp kom bedre inn i kompaniets affærer enn de fleste andre. Han steg raskt til pakkhusforstander, og i begynnelsen av sekstiårene dukker han op som superkargo eller forretningsfører på fregatten «Grev Moltke» som på den tid drev handel, bl. a. med gamle geværer til de innfødte fyrster på vestkysten. Salget gikk ikke videre rart, og på hjemveien la de til i en liten havneby for å prøve å bli av med noe av ladningen; men mens Bie og kapteinen var i land, sprang hele skuten i luften.

Bie fikk stadig større innflytelse og avanserte raskt. Da kompaniet i 1779 overdrog hele sin eiendom der nede til staten, blev han utnevnt til «Kgl. Resident», d. v. s. sjef i Serampore. Samtidig blev han justisråd og noen år senere også oberstløitnant. I hans tid blev det i Serampore opført en ny kirke, som iallfall undertiden omtales som «St. Olavs kirke». Det er sannsynlig at dette virkelig har vært dens offisielle navn, og det vilde jo i og for sig ikke være så forbausende om trøndergutten har villet hedre sin fødeby og sitt fedre-

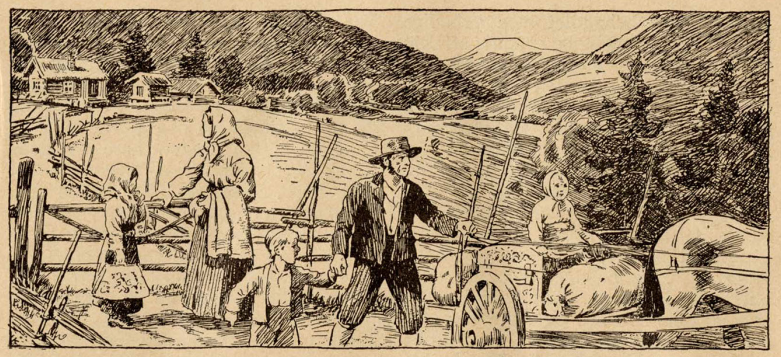
Guvernør Peter Anker.

lands hovedhelgen på denne måte. Det viser iallfall at Bie fremdeles har følt sig knyttet til hjemmet. Kirken eksisterer ennå, selv om den vel nå har et annet navn; men det er ihvertfall sikkert den mest eksotiske kirke som noen gang har vært bygd til helgenkongens ære, der den ligger ved bredden av Ganges.

Ved siden av sine offentlige gjøremål hadde Bie tid og krefter til overs til å drive private forretninger. En periode hadde han ikke mindre enn tre store skib i fart mellem Ost-India og København. Han tjente i denne tid øiensynlig svære penger og slo tilsvarende stort på; men så sviktet hellet ham. Han må efter meget å dømme ha vært ikke så lite av en spillernatur som yndet å sette alt på ett kort, og den rikdom han slo om sig med var visst hulere enn folk ante. Det viste sig at ett av de skib han hadde sendt ut, var utrustet for betrodde midler, og da skibet gikk tapt, kunde Bie ikke skaffe dekning. Samtidig var det ugreie med tollintradene i Serampore, som han hadde forpaktet, og det endte med at han måtte reise til København for å forsvare sig. Noe efter tidens begreper vanærende kan han imidlertid ikke ha gjort sig skyldig i, for det hele blev ordnet i mindelighet, og tollsaken blev hevet i 1786. Bie blev tilmed utnevnt til oberst og vendte tilbake til Serampore, hvor han fortsatte som sjef til sin død i 1805.

Hans efterfølger blev også en nordmann, Jacob Hansen Kræfting, hvis bestefar, Hans Andersen, hadde drevet en betydelig trelastforretning i Christiania. Faren, Andreas Hansen hadde fått titel av kanselliråd. Kræfting var av en helt annen støpning enn Bie, en solid og nøiaktig embedsmann som ikke innlot sig på noen økonomiske eventyr. Han tjenstgjorde først som byfoged i Serampore og fungerte endog en tid som midlertidig guvernør. I 1814 forblev Kræfting i dansk tjeneste og fortsatte i sin stilling til han døde i 1828, 71 år gammel. Ved hans begravelse saluterte selv det engelske batteri i Calcutta med 71 skudd.

Ellers er det smått med norske, især i de vestlige kolonier. Av og til blaffer det nok op et og annet navn som er, eller iallfall kan være norsk; men det er bare et glimt i en eller annen episode, så forsvinner det i mørket igjen. Det kan være en kaptein på et av kompaniskibene, en løitnant som faller på sin post i kampen mot de innfødte, en styrmann som blir forfremmet eller en matros som får tamp for slagsmål ombord. Svært hjemlig klinger det jo når f. eks. C. F. Stavanger, kaptein i sjøkorpset, borte i Vest-India tildeler skipper Lars Wiel «27 slag for kanonen» for opsetsighet. Sigvard Adeler, sjøheltens eldste sønn, nevnes også i forbindelse med koloniene der borte; men noen hel utskiftning mellem de to folk av det lille historiske fellesbo som heter dansk-norsk kolonifortjeneste, er ikke mulig uten ved en nøiaktig gjennemgåelse av kompanienes papirer og funksjonærlister.

Da utvandrerne reiste.

AUDUN HIERMAN:

SMÅ MINNER FRA ROGALAND

For den som har levd sine barneår i en bygd i Rogaland, knytter erindringen sig i særlig sterk grad til «emigrantene». I 1880—90-årene gikk lysten til å emigrere som en fullstendig farsott blandt ungdommen i Rogaland. Bygd efter bygd blev tappet for sin kjekkeste ungdom. Til å begynne med var det guttene som blev grepet av feberen, men smått om senn spredte den sig også til jentene. Det gikk et stadig tog over til den nye, lokkende verden . . . og brevene trakk flere og flere efter. Det var almindelig at den eldste i søskenflokken drog først, og så var det en stilltiende overenskomst at han skulde sende penger til billett til nestemann så snart han fikk skrapt sammen såpass mye. Denne tok på sig samme forpliktelsen overfor tredjemann osv. Og da rogalendingene var kjent for å være særlig vinnskibelige og sparsomme, tok det aldri lang tiden før billetten kom. På det viset kom stundom hele familiene til å utvandre. Til sist satt en gammel, kroket far og mor alene tilbake på en liten gård . . . og så hendte det at billetten kom til dem også. De forsvant over havet stillferdig som de hadde levd. Blikket var nok litt sløret den dagen de forlot heimen, men det var ikke noe å gjøre ved saken. — «Bodna ve ha okke øve te seg. Me he slige gilde bodn.»

Ja, bodna var nok gilde på sitt vis. Men de hadde reist ut i ungdommen. De visste ikke hvad det vilde si for gamle trær å få røttene revet op. Det blev ofte nokså snart å legge sig til hvile i den fremmede jorden . . . og mangen en sår tanke gikk sikkert tilbake til den vesle lavloftede stua der far og farfar og mange attende i tiden hadde levd og stridt.

«Amerikabrevene» skapte den gang en egen atmosfære, formelig et eget miljø i gamlelandet. Folk ute i skjærene og op i dalene hadde ofte ganske annet til kunnskap om den store republikken i vest og om forholdene der enn om landet sitt eget. Det var ikke bare brevene som kom. Var gutten eller jenten av den fremmelige sorten, kom det stundom også en avispakke. «Lutheraneren», stod det, «Decorah-Posten», «Skandinaven», «Visergutten».

Bladene blev behandlet med ærbødige hender, møisommelig og grundig studert og diskutert og gjemt under loftsbjelken.

Den eldste emigranten jeg erindrer, var gamle Bendix Smith. Han var så gammel at han var helt fra sluppefolkets tid. Han var over 90 år da han døde omkring århundreskiftet. Bendix Smith hørte til dem som av en eller annen grunn hadde vendt tilbake til gamlelandet. Han hørte ikke egentlig hjemme i sognet, hadde ingen slektninger der, og hans egen familie var blitt igjen i Statene. Selv leide han sig et lite kammers hos en eldre enke og levde som en eneboer, en innesluttet særling ingen blev klok på. Han hadde opsparte midler. Hvad disse beløp sig til visste ingen. Men i bygdefolkets fantasi blev de til millionen og vel så det. Folkesladderen var ikke alltid skånsom mot Bendix, men vi barn så på ham med dyp respekt og tok alltid luen fint av, når vi møtte ham. Han var en standsperson i bygden. Han var «yankeen». Et begrep vi den gang ikke skjønte synderlig av, men det stod en viss respekt av det. Bendix gikk med knesid, innsvingt jakkedress med knapper i ryggen, høi hatt og hvit snipp med sløife i halsen. Han var noe for sig selv i bygden. En herre.

Den gamle grubleren gikk sjelden ut blandt folk, men av og til kunde en få lokket ham med. Det gjaldt spesielt når det blev turet bryllup. Å si nei takk til en innbydelse til bryllup gikk ikke an. Da kunde det hende han tødde op for en stund og tok del i den almindelige passiar, men helst for å skjenne over den nye tids ødselhet og luksus. — Det var uråd å få ham til å fortelle noe mer inngående om sine ungdomsdager. Han hadde gått til sjøs som bare guttungen, vært kokk blandt annet, og var kommet til Amerika som sjømann. Hvad Bendix hadde oplevd for eventyr i det fjerne vesten fikk ingen vite, men han hadde vært blandt de første i trekket vestover, hadde giftet sig og fått barn som fremdeles levde der over. Ventelig stod han ikke på noen særlig god fot med familien, siden han hadde vendt tilbake til gamlelandet og begravd sig på dette viset. — «Millionen» viste sig å skrumpe temmelig sterkt inn, da et slagtilfelle en dag gjorde ende på hans liv. Den bestod bare av noen ganske få tusen. Også ellers var det rent bord, ikke et brev hadde han gjemt, ingen ting som kunde fortelle noe.

Et par år før han døde dukket det forresten op en annen enda mer vaskeekte yankee i bygden. Det var til og med Bendix' svigersønn Mr. Torkildson fra Iowa, en lang, mager, solbrent mann med bukkeskjegg. Svigersønnen var gammel han og, men en hyggelig gammel skrue, en fullstendig motsetning til svigerfaren, like pratsom og munter som denne var taus og mutt.

Ja, slik som h a n kunde fortelle! Han hadde til og med hvervet sig i borgerkrigen og var begeistret for alt i den nye verden. Den dag idag står en av historiene hans levende for mig. Den gjorde et dypt inntrykk på oss barn: I Chicago var det et steds en stor, åpen plass. Midt på den plassen stod en veldig jernkule fylt med skinnende gulldalere, minst en hel million, og den som greide å bære med sig kulen, fikk hele rikdommen giendes. Ennå hadde ingen greid det! Å, som vi drømte om å bli sterke som troll, reise til Chicago og dra avgårde med kulen!

Når svigerfaren var til stede, var Mr. Torkildson gjerne litt lavmælt. Det hendte gamle Bendix lot høre et misbilligende grynt nå og da, når svigersønnen riktig slo sig løs. De skjelte stundom litt prøvende til hverandre. Men Mr. Torkildson var tross alt et festens menneske. Han hadde ikke vært i gamlelandet på en menneskealder og nå nyttet han høvet til å besøke svigerfar, mens kona styrte farmen i Iowa. Formodentlig var det hun som styrte ellers også. Da dagene begynte å bli korte og det blev høstlig i været, forsvant også Mr. Torkildson. Han hadde hatt sin Norgestur. En drøm var fullbyrdet og endt.

Mr. Torkildson og Bendix Smith går morgentur.

Og andre typer, andre skikkelser dukker frem. Den tids landsens prestegårder var sommeren igjennem åpne gratis-hoteller for besøkende (hoteller i almindelig forstand eksisterte jo ikke). Det var som det skulde være at reisende tok inn på prestegården, og dette gjaldt ikke minst norsk-amerikanerne. Hele gården var til sine tider full av gjester, det var plasert feltsenger på loft og i kott og de forunderligste steder. Stundom hang besøkene sammen med at vi hadde nære slektninger over i Statene. Når så noen fra samme trakten skulde på besøk til gamlelandet, fikk de med sig hilsener, kanskje også en liten presang . . . og dermed blev overbringeren boende på gården, inntil han følte trang til å dra videre. Hjertelig velkommen på gården var de alle disse fremmede fuglene.

Når billedet av de besøkende glir forbi, er det naturligvis enkelte som har risset sig særlig fast i erindringen, men for samtlige gjelder det at minnet om dem står lyst og godt og plettfritt. Vi barn var begeistret for disse besøkende fra den fjerne verden. Det var humørfylte, snilde, impulsive mennesker, store, glade gutter som bragte liv og munterhet og spennende historier med sig. Enkelte hadde til og med vært i vårt drømmeland Klondyke på gullgraving, og alle uten undtagelse hadde utrolig med morsomme og eventyrlige historier å fortelle.

Tønnes Barstad er en av de skikkelser som trer tydeligst frem. Han var en ungkar i 40-årene, eide egen farm men hadde «rentet» den bort for å dra på besøk til gamlelandet og se sig om på gamle tomter. En sommerdag stod han i stuen med hilsen fra slektninger over there — og blev boende på gården i flere uker, skjønt han hadde adskillig slekt han skulde besøke. Et blidt og elskverdig menneske som alltid hadde en spøk på leppen og ofte et eller annet rart å stikke til oss barna. Han var så godhjertet at han gjerne gav bort skjorten på kroppen — iallfall hendte det i bokstavelig forstand med mansjettknappene. En annen av gårdens mange gjester kom i skade for å beundre disse knappene, straks rev Tønnes Barstad dem ut og forærte dem bort. Bare merkelig at en så godhjertet mann hadde kunnet slå sig frem i Amerika.

En annen av disse præriens hedersmenn som kom for å hilse fra slekten over there, var Håve. Jeg husker ikke fornavnet. Han var fra Haugesundskanten, en høi, mager mann med et stillferdig, beskjedent vesen. Et eiegodt og fint menneske. Også Håve var farmer og ungkar og hadde leid bort farmen for å tilbringe en sommer i gamlelandet. En noe tilårskommen og original lærerinne fra Bergen, som samme sommeren opholdt sig på prestegården, sukket i lønn for ham. Kvinnen er tresk: For lengst mulig å få nyte hans selskap, prøvde hun å innbille ham at hun var så mørkredd at hun for sitt bare liv ikke torde gå alene over loftet om kvelden til sin sovekammersdør! Ridderen Håve måtte følge henne — og ikke forlate henne, før han hadde

funnet klinken og anbragt hennes hånd på den! Og han fulgte henne trofast kveld efter kveld. Det var ikke bare den lengselsfulle bergenske mø som sørget, da han omsider rystet støvet av sine føtter og drog videre. Han var en av utvandrerskarens gentlemen.

Og så var det heiebonden og legpredikanten Reinert Sel, svarthåret og ildfull som en spanier. Vårherre må vite hvor han hadde fått det blodet fra! Han hadde vært i Amerika i sin ungdom, og da han kom op i 50-årene, brøt han plutselig op og drog avgårde igjen. Fra Montana kom det stundom hilsener til presten som hadde nært en viss interesse for den merkelig begavede, temperamentsfulle mann op i heia — og like plutselig og uventet som han drog, stod han en dag noen år efter midt i bygda igjen. Men det blev folkesnakk om ham på forskjellig vis, og han blev sky og trakk sig inn i sig selv. Han var en av dem hvis hjemreise til fedrelandet blev en tragedie. Det kunde fortelles en del også om den slags, men det hører ikke hit.

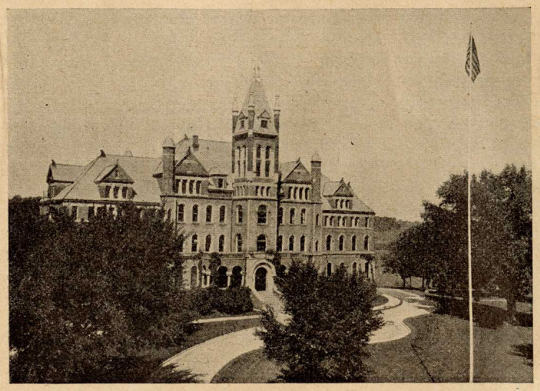
Jeg kan likevel ikke slutte disse små minneblad uten å nevne dikteren Brynjolf Asalris, en eiendommelig kar ovenfra en av fjellgårdene. Navnet hadde han ledet ut av alt «asalriset» på gården. Han hadde vært i Amerika i adskillige år, da han en vårdag plutselig dukket op i bygden, en helt annen type enn farmerne. Det var noe storveies ved ham som det høver sig en Pegasus kjørekar. Og Brynjolf Asalris bar preget på sin pande. Han var dikter og bekymret sig ikke i utrengsmål om denne verdens plager. Han bar sin hatt som han vilde. Efter hvad han selv fortalte, hadde han utgitt flere bøker på engelsk, og før han forlot gamlelandet skrev han en ode til hjembygdens pris og på bygdens egen dialekt. Han lot den trykke i Stavanger med sitt eget portrett på forsiden. Det var et 16 siders hefte på kunsttrykkpapir — pris 25 øre. En forunderlig, men på sitt vis rørende hyldest til hjembygden.

Det varigste minne i bygden satte han sig likevel ved et foredrag han holdt i kommunelokalet. Det var bekjentgjort ved opslag og plakater på vegger og telefonstolper og skulde handle om «Den store katastrofe da kjempebyen San Francisco nylig blev tilintetgjort ved et forferdelig jordskjelv. Et øienvidne beretter om hvordan det store og mektige Babylon sank i grus». Lokalet var fylt av et forventningsmettet publikum; og foredraget som tok en stiv klokketime var på v e r s! Men da det inneholdt flere efter den tids smak mindre pene uttrykk og beskrivelser, hendte det at den ene efter den annen av de ærverdige og kristeligsinnede bondemenn stillferdig reiste sig og ruslet ut. — Foredraget om Babylons undergang var for øvrig en slags avskjedshilsen til bygden. Han drog kort efter over havet igjen, like dikterisk ubekymret som da han kom. Senere har jeg stundimellem truffet på navnet hans under inserater, helst av radikalpolitisk art, i den norske presse i Amerika. Det gikk altså ikke i opfyllelse, hvad han drømte om i sin ode til hjembygden — at han skulde vende hjem og sette bo og dyrke moderlandets jord.

Akk ja, vi drømmer, vi nordmenn, om vi er diktere eller om vi er farmere, om vi bor hjemme i Norge eller langt der borte på Vestens prærier eller i de store millionbyer. Det kommer ut på ett.

Alle mine tankar dei ganga ut på eitt,
alltid um dat same mun eg drøyma.
Kvat den draumen tyder, dat veit eg inkje greidt,
men endå kann eg draumen inkje gløyma.

Slik sang Ivar Åsen om lengselen i den norske folkehugen. Norsk-amerikanerne hører til dem som ikke har drømt og lengtet m i n s t . . . og som kanskje tross alt har båret de vakreste drømmene.

Hovedbygningen ved Luther College.

ET NORSK KULTUR-SENTRUM

Den 14. oktober iår var en merkedag i det norske Amerika, idet det da var 80 år siden den eldste av de høiere norske læreanstalter i De Forente Stater begynte sin virksomhet. Denne læreanstalt er det store og vel kjente kultursentrum Luther College i Decorah, Iowa.

Allerede i den første nybyggertiden dannet nordmennene samlede settlementer, og her blev det stiftet menigheter og bygd kirker. Fra Norge kom en rekke prester som delte pionérlivets strabaser med de utvandrede norske menn og kvinner, — og det var noen av disse prestene som satte sig i spissen for å få oprettet en høiere skole. Hensikten var først og fremst å skaffe en læreanstalt hvor nybyggernes sønner kunde bli utdannet til prester, men ellers skulde skolen også gi en høiere utdannelse i almindelige fag.

Tanken vant straks tilslutning ute i settlementene, alle ofret efter evne, og Luther College blev dannet. I 1861 begynte det sin virksomhet i en prestegård i nærheten av La Crosse, Wisconsin, men allerede året efter blev det flyttet til Decorah. Her var et stort areal blitt kjøpt inn på et naturskjønt sted; de første årene foregikk undervisningen i en mindre bygning, men i 1865 blev et nybygg ferdig, og det blev innvidd i nærvær av store skarer av norske folk.

Når man tenker på at dette var i en tid da landet var oprevet av borgerkrig og nybyggerne var trykket av økonomiske vanskeligheter og religiøse kriser, så får man et begrep om storheten i dette foretagende og om den enestående offervilje som blev vist av utvandrerfolket.

I alle de år som er gått hen siden den gang, har Luther College vokset både i omfang og anseelse. En rekke store tidsmessige bygninger er blitt reist, den nåværende hovedbygning er fra 1890, og tusener av unge menn har i tidens løp fått en god og grundig utdannelse her. For noen år siden blev dørene åpnet også for kvinnelig ungdom. Den første leder var dr. Laur. Larsen som stod i spissen for colleget i over 40 år, efter ham fulgte pastor C. K. Preus og dr. Oscar L. Olson, og siden 1932 har dr. O. J. H. Preus vært rektor.

I begynnelsen var det norske sprog for en stor del brukt som undervisningssprog ved Luther College; dette er det naturligvis slutt med for lenge siden, men en norsk-avdeling opretholdes fremdeles, og ikke så få av elevene får undervisning i norsk.

Luther College kan fremdeles sies å være noe av et norsk kultursentrum, for her fins bl. a. det største norsk-amerikanske bibliotek, og dessuten ligger her Det norsk-amerikanske historiske museum med sine rikholdige samlinger.

Det mest levende inntrykk som vi her hjemme i Norge har av Luther College, har vi fått gjennem de to besøk som læreanstaltens berømte musikkorps har avlagt i «det gamle land». Luther College Concert Band gjorde en turné gjennem Norge i 1914 — og så igjen i 1936. Begge ganger under ledelse av den fremragende dirigent dr. Carlo A. Sperati. Ved det første besøk var korpset ledsaget av rektor C. K. Preus, og ved det annet besøk av hans sønn dr. O. J. H. Preus som da hadde inntatt sin fars plass som leder av Luther College. De unge musikere vakte overalt her hjemme en storm av begeistring, og de blev hilst på det hjerteligste i Norge som representanter for norsk-amerikansk ungdom — ætlinger av de pionérer som for 80 år siden i fattige kår reiste den første høiere norske læreanstalt i Amerika.

LANDSMENN

Betzy Kjelsberg.

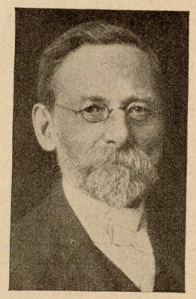
Betzy Kjelsberg

fyller 75 år den 1. november. Hennes navn er godt kjent her i landet og gjennem sin propagandatur til U. S. A. for noen år siden er hun også godt kjent i Amerika. I Nordmanns-Forbundet har hun tidligere nedlagt et betydelig arbeid.

Dr. L. Stejneger

En høit ansett nordmann i Amerika, dr. Leonhard Stejneger i Washington, D. C. fyller 90 år den 30. oktober. Han er bergenser og blev student i 1870 — altså for 71 år siden. En skulde tro at en herre i den alder måtte være en nokså skrøpelig skapning, men da han sist besøkte Norge for 2 år siden var han iallfall så sterk og frisk at det var en lyst å se ham; han fortalte da at han gjerne gikk ut i selskaper om aftenen, og hans hustru oplyste at han fremdeles av og til tok sig en dans!

Det var naturfagene som fanget Stejnegers interesse i en ung alder, og i 1882 blev han knyttet til United States National Museum i Washington. Der har han vært siden, — fra 1911 som direktør for den biologiske avdeling. Det er særlig fuglene og kryp-dyrene som har vært gjenstand for hans videnskapelige undersøkelser; i årenes løp har han utgitt en rekke arbeider om disse emner og han er blitt verdensberømt på sitt felt.

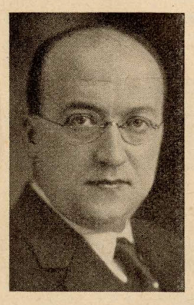

Leonhard Stejneger.

Dr. Stejneger er varmt interessert for alt som er norsk, og ved norske sammenkomster i Statenes hovedstad er han fremdeles en aktiv deltager — slik som han har vært det i nesten 60 år.

Axel H. Oxholm

Sammenlignet med dem som ovenfor er nevnt, er Axel H. Oxholm bare gutt-

Axel H. Oxholm.

ungen, — han fylte 50 år den 16. oktober. Men i denne alder har han allerede utrettet utrolig meget. Efter utdannelse ved Handelsgymnasiet i Oslo drog han først til Spania og derefter i 1916 til San Francisco, hvor han kom inn i det kjente firma Henry Lund & Co. Under verdenskrigen fikk han anledning til å vise sin dyktighet som leder av tømmerinnkjøp, og i 1921 blev han sjef for tømmeravdelingen i U. S. Handelsdepartement i Washington, D. C. I regjeringens tjeneste utførte han så et betydningsfullt arbeid på skogvesenets og treindustriens område, inntil han i 1935 overtok stillingen som direktør for Pacific Forest Industries med hovedsete i Tacoma, Wash.

Axel H. Oxholm har alltid holdt sitt fedrelands flagg oppe og satt sin ære i å være nordmann.

NOEN AV HØSTENS BØKER

Konservator Guttorm Gjessing har gitt oss en verdifull bok iår: «Fangstfolk. Et streiftog gjennem nord-norsk førhistorie» (Aschehoug, kr. 6,72, innb. 9,24). I korte greie kapitler har forfatteren skildret de første menneskers livskamp lengst i nord, på den smale landstripen mellem innlandsisen og havet. Mange nye synspunkter er her satt frem, bl. a. det at den nord-norske «skifer-kultur» ikke er kommet sydfra men tilhører en kulturkrets som har gått rundt pol-kalotten, gjennem Sibir, Nord-Amerika og Grønland hvor man alle steder har funnet redskaper av skifer. En mengde annet nytt materiale blir også lagt frem: om stenalder-landsbyen i Varangerfjorden, hulefundene på Træna, vikingtidens «skinngrosserere» som drog på tokter til Kola-halvøya og Russland, Jærbuenes kolonisasjon i Nord-Norge omkring 300 år efter Kristus o. s. v. Den lille boken kaster i det hele tatt så meget nytt lys over den eldste bosetningen i Nord-Norge at man leser den med spenning og med stort utbytte. Den er godt illustrert.

En annen bok som fortjener opmerksomhet er Benjamin Vogts «Inntil 1910» (Aschehoug, kr. 8,74, innb. 10,98). Som medlem av Hagerups regjering var Benjamin Vogt knyttet til statsrådsavdelingen i Stockholm før unionsoppløsningen, senere blev han Norges første sendemann i Stockholm inntil 1910 og derefter sendemann i London. I sin bok meddeler han en hel del interessante erindringer, først om slekten og sin egen barndom og derefter fra tiden omkring unionsoppløsningen og fra sin virksomhet som det selvstendige Norges første diplomatiske representant i Sverige. Det er mange skarpe streiflys som her blir kastet over begivenhetene. Av aktuell interesse kan det være å minne om at Vogt ivret sterkt for å øke Norges forsvar, for at vi i tilfelle i fellesskap med Sverige skulde kunne forsvare halvøya. I disse erindringer lærer vi å kjenne en høit kultivert og meget beskjeden mann, en mann med en ærlig vilje og med store forutsetninger for å gagne Norges sak i vanskelige og begivenhetsrike tider.

Skjønnlitteraturens venner kan glede sig over at et godt utvalg av Oskar Braatens verker nå kommer i en vakker utgave (Aschehoug, 6 bind i skinnrygg à kr. 5,60). Oskar Braaten bragte et nytt stoff inn i bokheimen: menneskene på østkanten i Oslo, folk som bodde i gamle, små trehus eller i store leiekaserner, et broket mylder av mennesker med sine gleder og sorger, sine lengsler og savn. Han kjente dem ut og inn og skildret dem med mesterskap, med lune og medfølelse. Det første bind i serien inneholder «Kammerset» — beretningen om fattiggutten som blev kunstner — og «Bak høkerens disk», en hyggelig fortelling om to landsens jenter som kom til storbyen. Oskar Braaten har en stor og trofast lesekrets som nok vil glede sig over denne nye utgaven.

NORDMENN JORDEN RUNDT

AFRIKA

EN KJENT MISJONÆR

Lars Martin Titlestad er avgått ved døden i Durban, 74 år gammel. Han var født i Zululand, sønn av pionér-misjonæren Karl Titlestad. I 20-års alderen kom han til Norge, hvor han gjennemgikk misjonsskolen i Stavanger, og så reiste han tilbake igjen. Sin lengste tid tilbragte han på Ekombe stasjon; i de senere årene virket han i Durban blandt de kristne zuluere der. Titlestad var også en tid tilsynsmann på misjonsmarken, og han har skrevet og oversatt flere bøker. Han var en sjelden dyktig misjonær, og da han var vokset op blandt zuluene hadde han et inngående kjennskap til deres syn og tenkemåte.

ASIA

LYS OG MØRKE

Meldingene fra de norske misjonsstasjonene i China har sjelden vært så interessante og gripende som iår, skriver Kinamisjonsforbundets blad «Utsyn». I dem alle får vi høre om krigsuro og jobbetid og kamp på den indre og ytre front. Misjonærene nytter høvet så godt de kan med forkynnelse og undervisning, og overalt går selvhjelpen frem. Meldingene er så visst ikke preget bare av solskinn, vi får eksempler både på lys og mørke,men nettop dette åpne og ærlige er det som virker så gripende, arbeidet der ute med sine skuffelser og seire kommer en så nær.

TIL DET RØDE KORS

En av Det norske misjonsselskaps arbeidere i China er efter vedtak på misjonskonferansen avgitt til det internasjonale Røde Kors. Det er diakon Thime som i den senere tid har vært bestyrer for blindeskolen på det norske misjonsfelt i Hunan. Nylig kom det medisin for 20 millioner kinesiske dollars til China, og Thime skal arbeide med fordelingen av denne medisinen.

ET BREV

fra Buddhist-misjonen i Syd-China er over Amerika og Portugal kommet til Norge. Det forteller om et årsmøte som misjonærene holdt i juni måned på Tao Fong Shan, «Berget hvorfra Kristusvinden blåser». I brevet gis et billede av de vanskeligheter som fire års krig har ført med sig og av de problemer som stadig dukker op.

DØDSFALL

Fru Birgit Gleditsch Torset er død i China, 59 år gammel. Hun var datter av avdøde rektor Gleditsch i Halden og reiste ut i 1909 i Det norske misjonsselskaps tjeneste. De første årene var hun lærerinne ved middelskolen på Taohwalun, senere blev hun gift med misjonsprest Johan Torset og arbeidet sammen med ham i Changsha i Hunan. Under et bombardement for en tid siden mistet de alt det de eide, men de har fortsatt arbeidet tross alle vanskeligheter.

DANMARK

GEOGRAFI OG KJÆRLIGHET

Bjørnsons evig unge lystspill opføres for tiden på Betty Nansen teatret. Hovedrollene blir utført av skuespillere født i Norge: professor Thygesen spilles av Henrik Bentzon og datteren av Signi Grenness. Stykket gjør stor lykke.

EN DOKTORGRAD

En ung norsk veterinær Ottar Dybing fra Stavanger har tatt doktorgraden i København på en avhandling om narkose på dyr. Det er første gang en utlending er blitt dr. med. vetr. ved den danske landbrukshøiskole. Dybing blev uteksaminert fra denne høiskole i 1934 og han er gift med en dansk dame. Hans videnskapelige arbeid har fått stor anerkjennelse.

NORSK VESTLANDSHEST

blev innført til Jylland for en del år siden, og den trives utmerket. Det er helst husmennene som bruker den, på mindre gårdsbruk. Avlen er i god gang, og ved dyrskuer i Aalborg er nå to unge hingster og over 30 hopper blitt premiert. For første gang har vestlandshesten iår vært utstilt ved et dyrskue også på Sjælland.

DE FORENTE STATER

BREVCENTRALEN

ved Sjømannsmisjonen i New York har meget å gjøre. Den styres for tiden av frk. Bredvik som nesten holder på å drukne i all posten. «Men det er så velsignet å kunne være til tjeneste og glede andre,» skriver hun.

FØDSELSDAG

Bakermester Salve Johnsen og hans frue i New Jersey har fødselsdag på samme dato, og da mannen nylig fylte 90 år og hustruen 85, blev det holdt en vakker fest for dem. Svigersønnen Louis Terkelsen og pastor Svan holdt taler på norsk, og det yngste av 14 barnebarn sang «Kransekakesangen»; senere var det rikelig med musikalsk underholdning. Både hr. og fru Johnsen kom fra Grimstad for 35 år siden.

SANGFORENINGEN «LUREN»

i Decorah har hatt årsmøte; formannen dr. A. R. Rikansrud blev gjenvalgt og sekretæren Agrim A. Lee blev gjenvalgt for 23. gang. Dr. Carlo A. Sperati har nå vært foreningens dirigent i 30 år. Det siste år har vært meget virksomt og finansene er i utmerket forfatning. «Luren», som er det eldste norske sangkor i Amerika, skal delta i Det norske sangerforbunds sangerfest i Minneapolis neste år. Og i 1943 vil det i forbindelse med «Luren»s 75-års jubileum bli holdt et stort sangerstevne i Decorah.

GULLBRYLLUP

blev feiret den 14. september i Madison, Wis. av Reidar N. Qualley og hustru Ingrid født Okshovd. De er begge fra Valdres og kom til Amerika i 1890. Qualley var den gang skredder, men siden 1901 har han vært i Statens tjeneste. Han er en vel kjent og høit aktet mann i Det norske Amerika, særlig i Midtvesten, idet han har deltatt ivrig i mange norske foretagender. I Sønner av Norge har han vært distriktspresident og tillitsmann i hovedstyret; i bygdelagsbevegelsen er han en kraft og for tiden formann i Valdres samband; i arbeiderbevegelsen har han vært aktiv, bl. a. er han en av stifterne av arbeiderforbundet i Madison, og for Leiv Eiriksson-saken har han vært en ivrig talsmann. Både Qualley og hans hustru tar virksom del i det kirkelige arbeid. De er også med ved norske festligheter og har bl. a. optrådt ved folkevisedanser; fruen er også en av de få som ennå spiller på langeleik. Paret blev hjertelig hyldet ved gullbryllupsfesten.

STORFLOM

har det vært i den nordlige del av Wisconsin, hvor det bor mange norske, og betydelige

R. N. Qualley og hustru.

verdier blev ødelagt. Kongressmannen Alexander Wiley, som er av norsk ætt, har fremsatt forslag i Washington om at det må bli satt i gang arbeider for å hindre gjentagelse av slik flom.

SONJA HENIE

har nå fått amerikansk statsborgerskap. Det skjedde under vanlige formaliteter ved domstolen i Stafford, Connecticut. Bygningen myldret av autograf-jegere.

DØDSFALL

En hedersmann er vandret bort, — det er Anders J. Larsen, Nordmanns-Forbundets utmerkede kommisjonær i Ketchikan, Alaska. Han var født i Tønsberg for 59 år siden, begynte å studere jus i Norge men reiste i 1910 til Chicago, hvor han blev bank-

Anders J. Larsen.

mann. I 1919 flyttet Larsen med sin familie til Ketchikan, hvor han også fikk stilling i en bank, men ved siden av sin daglige gjerning arbeidet han ivrig for en rekke saker som lå ham på hjerte. Først og fremst kirken, — han var en av stifterne av Den norsk-lutherske menighet på stedet, og han var også med på å oprette det norske sjømannshjem. Dessuten deltok han med liv og lyst i speiderbevegelsen. Anders Larsen var en enestående hjelpsom mann, tjenestvillig og uegennyttig i all sin ferd. En god støtte hadde han i sin eiegode hustru født Henrichsen, og de fikk begge spre solskinn omkring sig. — En vel kjent mann i St. Paul, Jens Pedersen er død, 75 år gammel. Han var født i Støren og kom i sin ungdom til St. Paul hvor han fikk en egen forretning som leverte tegninger til moderne hjem. — Solfest Tomassen i New York er avgått ved døden i en alder av 59 år. Han har i de senere år vært kontrollør ved United States Lines.

DET TYSKE RIKE

PÅ STUDIEREISE

En rekke norske fylkesmenn og ordførere har foretatt en rundreise i Tyskland for å sette sig inn i de forskjellige grener av den tyske forvaltning. Samme dag som de kom til Berlin var de gjester ved en stilfull mottagelse i Nordische Verbindungsstelle; her blev det holdt taler og gitt kunstnerisk underholdning bl. a. av skuespillerinnen Kirsten Heiberg. — Også et selskap bestående av 18 norske vannkraft-ingeniører har vært på studietur; de har reist omkring i Tyskland og besett en rekke store vannkraft-anlegg.

ET KULTURELT BINDELEDD

Iår er det 20 år siden Nordische Gesellschaft blev dannet; det er en forening som har til opgave å skape et godt kulturelt forhold mellem Tyskland og de nordiske land. Hvert år holdes det i Lübeck et stort møte hvor representanter for Tyskland og de nordiske land treffer sammen; foreningen utgir også et månedskrift «Der Norden» og dessuten et lite ukeblad med pressemeddelelser.

PÅ MESSEN I KÖNIGSBERG

deltar iår 12 nasjoner. Den norske avdeling har fått en meget god beliggenhet, vår utstilling er oversiktlig og smakfullt ordnet og publikums interesse fanges av alle gjenstandene — pelsvarer, brukskunst, ullstoffer og drakter, sportsartikler, keramikk og smijern. Det er den norske konsul i Königsberg, Dagfinn Sivertsen som har tatt initiativet til vår deltagelse. Den norske avdeling blev høitidelig åpnet av minister dr. Gulbrand Lunde, og like efter holdt dr. Lunde for en større forsamling et foredrag om Norges bidrag til økonomisk gjenreisning i Europa. Han omtalte de norske fiskerier, malmforekomster, fosser og skoger, vår fangst og vår skibsfart og uttalte at alt dette vilde få sin store betydning ved gjenopbyggingen av Europa efter krigen.

DØDSFALL

En fremtredende og varmhjertet nordmann i Hamburg, grosserer Joh. O. Pedersen er avgått ved døden, 59 år gammel. Han var født i Nevlunghavn, begynte sin løpebane som forretningsmann i Oslo og drog i 1905 til Hamburg hvor han i 1912 for egen regning overtok et eldre firma. Dette drev han op til å bli Hamburgs største importfirma i salt sild. Vår landsmanns store arbeidskraft og mange fortreffelige egenskaper gjorde at man hurtig la beslag på ham innen Den norske koloni. I Den norske klubb nedla han et stort arbeid; han har i de senere år sittet som klubbens formann, og det skyldtes ikke minst ham at denne norske sammenslutning ved sitt 50-års jubileum i 1939 kunde flytte inn i et nytt og vakkert klubbhus. Også ved reisningen av den norske kirken i Hamburg var grosserer Pedersen meget virksom, og kirkens store klokke var en gave fra ham. Joh. O. Pedersen var en hedersmann og han hadde bare venner.

Joh. O. Pedersen.

FINNLAND

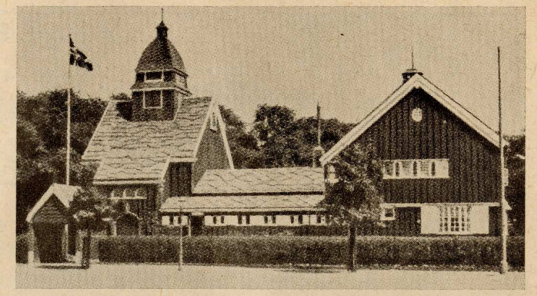
DØDSFALL

Den norske forstmann og trelasthandler Olav Ebbesen Liberg er død i Helsingfors, 56 år gammel. Han var født i Elverum, blev utdannet ved Norges landbrukshøiskole og reiste i 1912 til Finnland hvor han overtok en stilling som forstmester i det daværende norske firma W. Gutzeit & Co. Ti år senere begynte han sin egen forretning, og denne har nå et betydelig omfang. Libergs sønn og to døtre gjør tjeneste ved fronten.

FRANKRIKE

FRA ROUEN

skriver sjømannsprest Castberg til sjømannsmisjonens blad: Nylig samlet vi en del av de fastboende i kolonien til sommergudstjeneste i kirken, og selv om mange av dem er halvveis franske så viser det sig at de kommer når de kan samles til en høitid eller noe som minner om vårt høie nord. De fleste av dem setter megen pris på å møtes slik en gang imellem.

Sjømannskirken og prestegården i Rotterdam.

ITALIA

NORSK FILM PRISBELØNNET

I de siste ni år har det i Venedig årlig vært holdt en internasjonal filmuke hvor et stort antall film fra forskjellige land har vært sendt inn til fremvisning og bedømmelse. Iår har en norsk film for første gang opnådd en premie, idet Helge Lundes film «Bastard» er blitt belønnet med Bienale-plaketten. Dette er en gledelig opmuntring for norsk filmproduksjon.

LATVIA

FØR RUSSERNE

trakk sig ut av Latvia henrettet de mange mennesker; blandt disse var den kjente norske forretningsmann Steen Giebelhausen. Han var født i Fredrikstad i 1879 og slo sig i 1906 ned i Riga hvor han oparbeidet en stor trelastforretning og blev en rik mann, men da forrige verdenskrig brøt ut mistet han alt. Så flyttet han til København hvor han snart igjen blev millionær; han kjøpte da bl. a. en rekke herregårder og holdt en veddeløpsstall med 100 hester. Ved Landmannsbankens sammenbrudd blev han på nytt ruinert og drog tilbake til Riga, anla revefarm m. m., men da sovjet-russerne rykket inn i landet, la de beslag på alle hans eiendommer. Ved krigsutbruddet på østfronten i høst blev han skutt sammen med mange andre. Hans hustru og sønn slapp vekk. Steen Giebelhausen var en ualmindelig elskverdig og gjestfri mann som alltid tok imot landsmenn med åpne armer.

De fleste andre nordmenn i Latvia kom sig bort i tide, og ved krigsutbruddet var det, så vidt man vet, foruten Giebelhausen bare to norske tilbake i landet: Syver Karstensen og Lieng. De arbeidet begge i pelsbranchen og var ansatt hos Giebelhausen.

NEDERLAND

I ROTTERDAM

blev den norske presteboligen og sjømennenes leseværelse helt ødelagt av brand i begynnelsen av oktober. Selve sjømannskirken fikk bare mindre skade. En lokal komité arbeider allerede med planer om gjenreisning.

SVERIGE

NORSK MUSIKK

I september blev det i Stockholm gitt en rekke nordiske musikkaftener, og disse blev innledet med en norsk aften. Konserten blev gitt i konserthuset med stort orkester under ledelse av den norske gjeste-dirigent David Monrad Johansen. Av denne komponists verker blev opført «Symfonisk fantasi» og «Pan», og innimellem disse kom Griegs klaverkonsert. Pressen uttalte sig med stor anerkjennelse om Monrad Johansen og skrev bl. a. at «han er blitt for den nålevende generasjon av norske komponister hvad Grieg var for de norske romantikere: et forbillede og en utømmelig kraftkilde».

ÆRESDOKTOR

Ved Göteborgs Högskolas 50-års jubileum blev professor ved universitetet i Oslo Georg Morgenstierne utnevnt til æresdoktor. Han har tidligere vært professor ved Göteborgs Högskola i en rekke år.

SYD-AMERIKA

DØDSFALL

En god nordmann i Chile, Ingolf Arentsen er avgått ved døden i en alder av 70 år. Han var født i Tvedestrand og kom i en ung alder til Punta Arenas hvor familien bodde i mange år. Senere arbeidet han i et stort firma i Puerto Montt. Arentsen, som nå var gått av med pensjon, var kjent for sitt elskverdige vesen og rettlinjede karakter. Han var et av Nordmanns-Forbundets eldste og mest trofaste medlemmer.

MÅNEDEN I NORGE

HJELP FOR HJEMVENDTE

Nordmenn som har bodd i utlandet og som vender hjem til Norge har ofte vanskelig for å finne sig til rette den første tiden. Ja, mange tør i det hele tatt ikke dra hjem, for økonomien er ikke slik at man våger å slå sig ned i Norge. Det nye styre i landet vil opmuntre de utflyttede til å sette kursen hjem igjen, og utstillingen «Nordmannafolket» har besluttet å danne grunnstammen til et fond som skal hjelpe hjemvendte landsmenn i en vanskelig situasjon. For å skaffe midler til dette fond er det på utstillingen blitt solgt en nål til å bære på brystet, og den har fått god avsetning.

MARKENS GRØDE

Det var svært knapt med poteter utover sommeren, men nå er potetene tatt op alle vegne og avlingen er — så vidt man kan se — tilstrekkelig til å dekke behovet for det kommende år. — Av grønnsaker har det vært rikelig tilgang i høst, og folk har allerede i stor utstrekning forsynt sig for vinteren.

SNORRE-FRIMERKER

I anledning av 700-års dagen for Snorre Sturlasons død utgis det en serie frimerker i seks forskjellige frankerings-verdier. Tre av disse er nå ferdig. Billedet på det grønne 10-øres forestiller «Dronning Ragnhilds drøm», billedet på det blå 30-øres forestiller «Kong Olav seiler i brudeferd» og billedet på det grønnblå 60-øres en saga-tegning av stridsklædte menn.

I UNIVERSITETSBIBLIOTEKET

er man i full gang med å innrede den nybygde fløien. Tidligere hadde biblioteket 24 kilometer hylleplass; nå kommer 15 kilometer til så det blir ialt 39 kilometer eller omkring 4 norske mil. Men det varer nok ikke lenge før også de nye hyllene er fulle.

EN HUNDREÅRS DAG

Den 15. september var det 100 år siden den kjente misjonslæge og misjonsprest Christian D. Borchgrevink blev født. Han var en av de store foregangsmenn; i nær 50 år stod han i Det norske misjonsselskaps tjeneste på Madagaskar, derav 25 år som tilsynsmann, og hans virksomhet bar rike frukter.

TO JUBILANTER

Det er i høst 50 år siden to av våre kjente forfattere debuterte: Peter Egge og Hans Aanrud. Egge har senere skrevet en bok hvert eneste år — romaner, skuespill og folkelivsskildringer. Aanrud har ikke vært så produktiv, men særlig hans fortellinger fra bygdelivet leser man gjerne om igjen med stor glede.

HUSFLIDEN

Den norske husflidsforening kan se tilbake på 50 års virksomhet. Og det er store ting foreningen i denne tiden har utrettet for å heve husfliden rundt om i landet og skaffe nye avsetningsmuligheter. Kurser er blitt holdt og mønstere og modeller sendt omkring, og all den veiledning som er gitt har virket utviklende og fornyende på norsk vevnad, fletning, treskurd og kunstsmiing. Sansen for å lage gode og vakre bruksgjenstander er øket og aktelsen for det stillferdige arbeid som gjøres omkring i bondestuene er vokset. Samtidig har foreningen omsatt store mengder av gjenstander for produsentene, ifjor var omsetningen oppe i 1,5 millioner kroner, og i alle disse årene er det blitt omsatt for over 28 millioner; den helt overveiende del av dette beløp utgjør arbeidslønn til husflidsarbeiderne rundt om i landet og betaling for norske materialer. I alle disse 50 årene har den daglige drift vært ledet av disponent Gunvald Gulliksen.

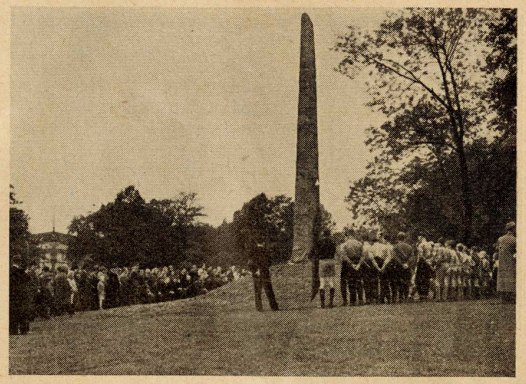
KJØTTKORT

er nå innført overalt i landet forat det kjøtt som fins skal bli fordelt så likelig som mulig. Hver person vil få 2—300 gram kjøtt med ubestemte mellemrum, hvor ofte man vil få det avhenger av tilgangen.

UNG ARBEIDSHJELP

Skolebarna hadde en ekstra høstferie i september for å hjelpe bøndene med å ta op poteter. Bare fra Oslo og Aker reiste 800 gutter og piker avsted til forskjellige steder på Østlandet, og de gjorde sikkert god nytte for sig.

EN SNORRE-BAUTA

Snorre-bautaen i Oslo.

På 700-års dagen for Snorre Sturlasons død, den 23. september, blev det i Oslo avduket en minnestein over den store islandske skald og sagaskriver. Bautaen står nederst i slottsparken like overfor Abelmonumentet, på den haugen som hittil har vært kalt «Nisseberget» men som nå har fått navnet «Snorre-haugen». Talen for dagen blev holdt av professor Gudmund Schnitler som særlig kom inn på Snorres historiske og kulturelle betydning, og så talte minister dr. Gulbrand Lunde. «Vi kan ikke tenke oss vårt nasjonale liv uten Snorre Sturlason», uttalte han blandt annet. «Og i en slik skjebnetid som den vi nå gjennemlever er det nødvendig at det nye som skapes blir bygd på nasjonal grunn. Det norske folk er Snorre Sturlason evig takk skyldig fordi han har skapt de kilder hvorfra folket i enhver vanskelig tid kan hente kraft og styrke. Og bautaen skal mane oss til å kjempe for fremtidens Norge som skal bygge på det som er norsk.» På vegne av Oslo kommune mottok viseordføreren professor Klaus Hansen minnesmerket, idet han takket Kulturdepartementets sjef som hadde tatt initiativet, og alle andre som hadde medvirket til å få det reist. — Så begav forsamlingen sig til Universitetets aula hvor det holdtes et festmøte med musikk, prolog og med foredrag av professor Oscar Albert Johnsen om Snorre som skald og sagaskriver.

POTETTØRKERIER

Da det opstod vanskeligheter med tilførsel av brødkorn tok Statens Kornforretning op spørsmålet om å blande potetvalsemel i brødet. Kornforretningen gikk i gang med å bygge 13 tørkerier i landets beste potetdistrikter, og det første av dem — på Løten mellem Hamar og Elverum — er nå kommet i drift. Det er et stort 6-etasjes bygg med moderne maskineri hvor det skal kokes og tørkes 70 000 hektoliter poteter hver høst.

VEL 300 REVEGÅRDER

over hele landet har søkt om erstatning for skade som er påført under krigshendingene ifjor. Takstnevnden innstiller på erstatning for ialt 3720 dyr. Under sin inspeksjon kunde nevnden slå fast at fremgangen i kvalitet innen norsk pelsdyravl er meget stor. Omtrent 20 000 mennesker her i landet er nå knyttet til denne næring.

DET BYGGES JERNBANER

På Sørlandsbanen har det i sommer arbeidet 5 400 mann, på Nordlandsbanen 4 500, på Rørosbanens ombygging 1 600 mann osv. I alt har det ved jernbaneanleggene vært en arbeidsstyrke på omkring 12 000 mann. Og da monner det.

LANDFAST MED AMERIKA

Professor Rolf Nordhagen har holdt et foredrag om «Høifjellets botaniske hemmeligheter», og han kom her med den oplysning — som antagelig er ny for de fleste — at Norge før istidene må ha vært landfast med Amerika, over Svalbard og Island. Noen av våre fjellplanter er nemlig utvilsomt av amerikansk oprinnelse.

SAUER PÅ LYDERHORN

Det er flere tusen mål godt beite på Lyderhorn ved Bergen; hittil har dette vært nyttet bare av halvhundre sauer, men gårdbrukere i Laksevåg og Loddefjord vil nå få gjerdet inn beiteviddene, og da vil 1000 sauer kunne få plass og mat der oppe.

HÅLOGALAND-UTSTILLINGEN

er nå kommet til Bergen, hvor den som ventelig kunde være blir omfattet med stor interesse, da Bergen jo alltid har stått i nær forbindelse med det nordlige Norge.

Fra minnefesten for P. A. Munch.

P. A. MUNCH

Det var den 17. oktober 100 år siden historieskriveren P A. Munch blev utnevnt til professor. I den anledning er det efter tiltak av Kultur- og Folkeoplysningsdepartementet sendt ut en ny utgave av hans store verk «Det norske folks historie»; dette vil bli tilstilt våre skoler, boksamlinger og biblioteker. — På 100-års dagen blev det i Universitetets aula holdt en vakker minnefest hvor professor Gudmund Schnitler holdt festtalen. Når et folk gjennemlever tunge tider ser det tilbake på sin historie for der å hente kraft til å reise sig på nytt, uttalte professoren. I midten av forrige århundre hadde man en slik gjenreisning av norsk nasjonalfølelse, og føreren i denne åndelige reisning blev P. A. Munch. Idag er vi igjen inne i en tid da studiet av vår historie kan gi oss ny og øket kraft.

PARAPLYMANGEL I BERGEN

Det er alle vegne ille å være uten paraply, men verst er det vel i Bergen. Og der er det snart ikke lenger en «regnhatt» å opdrive for mannfolk, — damene derimot blir hjulpet ennå en stund. Det er tøi til paraplyene som mangler; dette tøiet er oversjøisk vare som for tiden ikke kan skaffes.

I SOGN OG FJORDANE

arbeides det nå på en rekke fosseutbygginger, elvereguleringer og elektriske anlegg. I høst er Svultingen kraftverk satt i drift; det skal skaffe strøm til forskjellige bygder i Sunnfjord og ytre Sogn.

SMÅHVAL

Handelsdepartementet har iår gitt konsesjon til 302 småhval-fangere. Av disse er 120 i Nordland og 101 i Møre og Romsdal. 25 småhval-fangere som har skikkede fartøier og fangstredskaper har dessuten iår — av hensyn til landets forsyninger — fått tillatelse til også å fange storhval, seihval og finnhval.

HERMETISK HVALKJØTT

Ved en rekke fabrikker er det i sommer lagt ned en betydelig mengde hvalkjøtt hermetisk. Kjøttet blir disponert av Forsyningsdepartementet som lagrer det inntil videre.

EN VÅT SEPTEMBER

var det i Trøndelag, det regnet 18 dager i trekk. Kornet som stod ute begynte da mange steder å gro, men i slutten av måneden kom det meste i hus, og alt i alt er kornhøsten visstnok blitt noenlunde bra.

SKOGPLANTING NORDPÅ

I Nordland blev det iår satt ut 3 millioner skogsplanter og i Troms fylke 1 million. Adskillig mer skogreisningsarbeid er planlagt, men for tiden er det ikke arbeidshjelp å få til dette, da folk er fullt optatt på annet vis.

STORT FØDSELSOVERSKUDD

er det i Hålogaland. Efter den offisielle statistikk inntraff det i 1939 av fødsler 7410 og av dødsfall 3730. Dette blir et fødselsoverskudd på 3680. Daglig blir det i gjennemsnitt omkring 20 fødsler og 10 dødsfall.

GODE PRISER

På en auksjon i Dunderlandsdalen nylig blev et lam som veide 20 kg. levende vekt betalt med 120 kroner. Morsauen gikk for den «billige» pris av 200 kroner. En tilårskommen ku blev solgt til livdyr for 900 kroner.

TOBAKK I NORD-NORGE

Det er vel ikke mange som har trodd at det skulde gå an å drive tobakk-plantasje nordenfor polarsirkelen, men gartner Hagen i Kvæfjord på Hinnøya viser at det er mulig. Han har i sommer dyrket tobakksplanter som er blitt både store og kraftige, og nå er det mange nordpå som med forventning ser hen til den dag da Kvæfjord-mix ryker i snaddene og gamle skråtyggere kan få sig en saftig buss av egen nord-norsk avl.

SAMFUNDSÅND

Konsul Harald Berg i Tromsø har på sin 60-års dag gitt sine folk 100 000 kroner til et pensjonsfond. Han har også gitt gaver til et feriehjem og til en kapellkirke i Øvre Målselv, og sin store landeiendom på Tromsøya utparsellerer han til småbruk for ubemidlede.

DØDSFALL

Den høit ansette læge Birger Øverland er død i Oslo, 70 år gammel; han var landskjent for sitt fremragende arbeid for tuberkulosesaken. — Tidligere prost i Nedenes E. O. Bruhjell, 87 år, Oslo; han var et meget interessert medlem av Nordmanns-Forbundet. — Tidligere kontorsjef ved De forenede ullvarefabrikker, Sven Nilssen, 77 år, Oslo; han bodde lenge i Gjesdal ved Stavanger hvor han hadde en rekke tillitshverv. Han har også skrevet flere bøker. — Kaptein Thorolf Coldevin, 64 år, Oslo; i mange år seilte han på all verdens hav og han var også i en årrekke skibsmegler i Cardiff. — Misjonsprest Martinius Vik, 56 år; i 1916 reiste han til Madagaskar hvor han arbeidet inntil han ifjor måtte slutte av helbredshensyn. Martinius Vik var en helstøpt personlighet og en varmhjertet forkynner. — Driftssjef ved hovedstyret for Norges statsbaner Olav Rishovd, 49 år, Oslo. — Observator Kristian Lous, 66 år, Oslo; fra 1908 var han i en del år assistent ved observatorier i Amerika. — Enkefru Helga Widerberg, 98 år, Oslo. — Gårdbruker Jens O. Ulven, 53 år, Østre Aker. — Farvehandler Hans Gustavsen, 75 år, Sarpsborg. — Tidligere lærer Kr. Kvaal, 88 år, Fet. — Fru Agnes Aubert, Hole; hun var enke efter Otto J. Aubert som i sin tid var ansatt i utenrikstjenesten og døde som visekonsul i London. — Tidligere sogneprest i Veldre Reinert Svendsen, 92 år; han var en kjent bygdehistoriker. — Fabrikkeier Axel Marthinsen, 60 år, Tønsberg. — Skibsreder Nils L. Bjønness, 56 år, Tønsberg; han arbeidet i mange år som ingeniør i Amerika. — Tidligere postmester i Sandefjord J. P. Jacobsen, 72 år. — To tidligere loser er død: Severin Evensen på Vasser, 86 år, og Amund Larsen på Stråholmen, 77 år; de har reddet mange menneskeliv. — Advokat Didrik Cappelen, 68 år, Skien. — Gårdbruker Olav Salveson, 75 år, Åmli. — Tidligere musikkløitnant Fredrik Larsen, Kristiansand. — En av de eldste i Mandal, skibsfører Ole Christensen Rennæs, 96 år. — En fremragende kunsthåndverker i Bergen, gullsmed Torvald Olsen, 71 år.— Læge Birger Kullmann, 57 år, Bergen; i noen år var han læge på Syd Georgia. — Urmaker Johan Antonissen, 77 år, Bergen; han arbeidet en tid i sitt fag i Amerika. — En kjent idrettsmann gullsmed Johannes Refsnæs, 64 år, Ålesund. — Læge Alex. Arnfinsen, 76 år, Trondheim. — Fru Helga Røske, 68 år, Trondheim. — Tidligere lensmann på Ytterøy Anders Møen, 90 år. — Tidligere kommandersersjant og bonde Johan M. Wisth, 78 år, Verdal. — Malermester Paulus Devik, 74 år, Namsos. — Underfoged T. O. Stubø, 64 år, Narvik.

SISTE ÅRET

har det vore stor utlån-auke i dei fleste boksamlingar. Deichmanske i Oslo har hatt ein auke på 26 pst. samanlikna med året før; men ei boksamling på Møre har hatt ein auke på 247 pst. Mange ligg over 200 pst.

I NORD-ØSTERDALEN

er det plukka meir lav i år enn noka tid før, takka vere godveret i haust.

PÅ VESTLANDET

er det eit sjeldsynt godt epleår, alt for ei tid sidan var det kome 100 000 kassar frukt til Bergen. Og mykje går beint til Oslo, Stavanger, Haugesund og andre stader. Hermetikkfabrikkane i Stavanger har i haust lagt ned 150 000 kilo plomer.

EIN SØLVREV

i Oppdal kom på frifot, men det stod ikkje lenge på. Han gjekk inn i stasstova på ein gard og la seg til å sova på eit fint bordteppe. Der vart han fakka.

I MELDAL,

Sør-Trøndelag, har mor, dotter og dotterdotter vore jordmødrer i tilsaman 143 år. Den siste av dei, Johanne Bjørnerud, slutta i sommar etter 41 års tenestid. Mor hennar var jordmor i 41 år og bestemora i 61 år.

FORMANNEN

i forsyningsnemnda i Hammerfest har sett opp 100 kroner til beste torvstikkaren i år. Bødtker Harald Olsen og kona hans har god von om å vinna, dei har greidd 240 sekker torv.

MATAUKING

Ein arbeidar i Namsos tok sig fri frå arbeidet ei veke og plukka då 1000 liter tytebær. — Ein 18 år gamal nypeopkjøpar i Flekkefjord fikk i alt 14 385 kilo nyper og betalte plukkarane 17 980 kroner.

DEN NORSKE TURISTFORENING

hadde 15 300 gjester på hyttene sine i sommar, i fjor var det 9000.

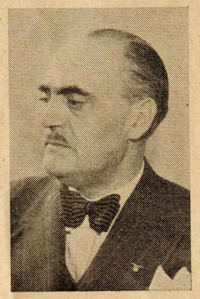
MEDDELELSER fra NORDMANNS-FORBUNDET

Nordmanns-Forbundets styre

og funksjonærer i de øverste stillinger blev avsatt av de tyske myndigheter den 11. september.

Som ny leder

blev konstituert konsul F. Støren. Konsul Støren er født i Kristiansand den 20. november 1893. Efter eksamen artium studerte han statsøkonomi i Oslo, Bryssel og De Forente Stater. Derefter var han i 12 år medarbeider i og medinnehaver av Aktiemegler- og bankierfirmaet P. B. Anker, Oslo. — Hr. Støren har opholdt sig ca. 16 år i fremmede land, derav ca. 4 år i Russland og ca. 8 år i de centralamerikanske og syd-amerikanske stater. Han har vært meget benyttet som representant ved en rekke internasjonale konferanser, og han har vært Norges konsul i Panama i en rekke år.

Konsul F. Støren.

Det nye styre

Som medlemmer av det nye styre — ved siden av konsul Støren — er opnevnt følgende herrer: professor dr. Herman Harris Aall, gårdbruker Erling Bjørnson, general C. Frölich Hanssen, glassmester G. A. Larsen, direktør O. Fermann og trafikksjef Knut K. Fiane. Varamenn: skibsreder Johan Stenersen, direktør Ditlef Lexow, godseier Oscar Egeberg, skibsmegler Louis Hannevig og skibsreder Odd Sørensen.

Redaksjonen

av tidsskriftet er midlertidig overtatt av byråsjef Hoel.

Vårt julehefte

kommer iår som vanlig. Det har bidrag fra en rekke kjente forfattere og inneholder småfortellinger — muntre og alvorlige om hverandre — fra nordmenns liv hjemme og ute, under alle himmelstrøk. Det er som sedvanlig flott illustrert med billeder i flere farver på hver eneste side, og det vil bli å få kjøpt hos bokhandlerne og i Nordmanns-Forbundets kontor. Prisen er som tidligere kr. 2,50 plus porto til utlandet. Nordmanns-Forbundets julehefte har i årenes løp fått en stadig større lesekrets, og det vil sikkert også iår bli å finne rundt om i de tusen hjem.

Nye medlemmer

Norge: *Oslo:* Professor H. Harris Aall, konsulent Johan Barclay-Nitter, frk. Eva Bjaaland, sekretær Johan Willoch Boeck, advokat Egil Boye-Jensen, advokat R. Boye-Jensen, general C. Frølich Hanssen, direktør L. Hannevig (livsv.), sekretær Eiliv Herdal, sekretær Harald Hørbye, sekretær Frits Ihlen, sekretær Johan Jahren, tannlæge Johannes Myhre, sekretær frk. Herborg Quale, cand. jur. R. Rasmussen, frk. Nelly Ravne, skibsreder Johan Stenersen, (livsv.), Willy Storsten, konsul F. Støren, student Per J. N. Støren, skibsreder Odd Sørensen (livsv.) — *Slemdal:* Ingeniør Christian Preuthun. — *Ski:* Odd Gangnæs, kaptein Georg Lund. — *Skinnarbøl pr. Kongsvinger:* Godseier O. Egeberg (livsv.) — *Røros:* Ingeniør B. K. Bergersen. — *Kragerø:* Fru Sofie Hassel Olsen. — *Høyanger:* Kasserer Gunnar Halvorsen, kjøpmann Andr. Hjetland, bonde Olai Hjetland, hotelleier Gunnar Øren. — Frankrike: Edv. Krebs, Neuilly s/Seine. De Forente Stater: *California:* Professor Jakob Bjerknes, Los Angeles. — *Kentucky:* Frk. Aase Johansen, Hyden. Syd-Amerika: Carlos Jakhelln, Quilque, Chile.

BJØRNSON SOM BONDE

Det som først og fremst slo en når en fulgte Bjørnstjerne Bjørnsons virksomhet som bonde på Aulestad, var hans varme interesse og store kjærlighet til gården, til jorden, til arbeidsfolkene og husdyrene; med rørende omhu omfattet han det alt sammen. Og hans varme kjærlighet til gårdsdriften fikk sitt rent praktiske utslag på så mange måter både i stort og smått.

Det var den gang flere vanskelige spørsmål for dem som drev gårdsbruk. Mange holdt rent på å gi op, fordi det omtrent var umulig å skaffe til veie brukelige arbeidsfolk til en rimelig pris. Bjørnson var derimot ikke plaget av dette. Han hadde tjenere og andre arbeidere som hadde vært knyttet til gården i et snes år og mere. Bjørnson stelte godt med folkene sine — de følte ikke trang til å se sig om efter noe annet.

I selve gårdsdriften var det intet som interesserte Bjørnstjerne Bjørnson i den grad som nydyrkning. «Hver gang et år går til hvile,» uttalte han en gang, «liker jeg å ha den bevisstheten at jeg har gjort noe for å opdyrke mitt land, derfor legger jeg hvert år en sum til side som skal gå til opdyrkning av Aulestad.» Det blev stadig lagt nytt land til gården hans, og der hvor den slags arbeid var i gang måtte han selv ofte inspisere. Var det en stor stein som nettop skulde fjernes fra sitt gamle leie, fikk man ofte et tak av hans kraftige neve i spade og spett.

BØNDERNES BANK

OSLO
Skien — Stavanger
Trondheim

Mottar innskudd på vanlige vilkår. Opbevarer kontrabøker gratis.

Veksler utenlandske checker og mynter fordelaktig.

Bankens avdeling for arveopgjør ivaretar arvtageres interesser i dødsboer i Norge.

Utfører forøvrig alle bankforretninger.

Kemigrafia
AKTIESELSKAP
KLISJÉANSTALT
MUNKEDAMSVEIEN 35
CENTRALBORD 20937

Alle slags
Merkantile trykksaker
utføres billigst
hos
ADOLF L. NIELSEN
Merkantilt trykkeri
Grensen 19 — Oslo

De er sikker når De kjøper BLOMSTER hos

Telegr. adr.: Blomstereitzen
Ø. Slottsgate 8, Oslo
Telefon: centralbord 17 110

Harald Eitzens Efterf.
Hans C. Hoegh

Norske Meieriers Eksportlag
(Norwegian Dairies Export Corporation)
Hovedkontor: Oslo. Telegramadr.: «Meieriex»

Produsenter og eksportører av: **Nøkkelost, blandet gjetost (Gudbrandsdalsost), ekte gjetost, fløteost, taffelost, gammelost, gouda, edamer, Normanna Bluecheese.**

Det var Bjørnstjerne Bjørnsons hensikt å drive Aulestad op til et bruk som stod fullt på høide med tiden, og dette mål blev nok også nådd. I de første årene Bjørnson drev gården — han kjøpe den i 1874 — hadde han 25—30 storfe på fjøset, og enda måtte han i enkelte år kjøpe betydelig stråfor. Men senere steg tallet på besetningen, så han i de siste årene hadde en besetning på 63 storfe og 11 hester.

Gården hans var stadig i utvikling. Det var aldri ro. Alltid var det en eller annen forbedring under opseiling. Sitt «fred er ei det beste, men at man noe vil», praktiserte han ikke alene i skrift og tale ute på den store arbeidsmark; men det samme arbeidssystem brukte han også i sitt landmannsarbeid på den staute bondegård i Gudbrandsdalen — der han utførte en gjerning som kan være et eksempel til efterfølgelse!

Robert Hødal (i Morgenposten).

Storm & Bull, Ltd.

OSLO

Eksport av Papir, Trelast, Hermetikk og Karbid til alle oversjøiske markeder.

TOTENS SPAREBANK

Oprettet 1854

Hovedkontor og adresse: Lena st.

Avdelingskontorer på Bøverbru, Skreia, Eina og Raufoss

Forvaltningskapital kr. 7 697 000.00
Fonds „ 923 000.00

Mottar innskudd til høieste rente.
Kontrabøker og andre verdipapirer opbevares.
Skal De plasere midler i Norge så benytt vår bank.
Checks og noter avregnes til best mulig kurs.
Taushetsplikt.

Denne rute er ledig!

Den koster bare
12 kroner.

DEN NORSKE CREDITBANK

OSLO, NORGE — ETABLERT 1857
TELEGRAMADRESSE: CREDITBANK

Filialer: **ARENDAL, LARVIK, LILLESAND, MANDAL, PORSGRUNN, RISØR**

Aksjekapital og fond kr. 33 850 000,00

Innskudd mottas til høieste rente.

Hovedkontoret, Kirkegaten 21, Oslo.

Kontraboken vil efter Deres eget ønske bli tilsendt Dem eller opbevart omkostningsfritt hos oss.

Vår *fondsavdeling* bistår gjerne med kjøp av norske stats- og kommuneobligasjoner etc.

Vårt *Trustdepartement* mottar til opbevaring og forvaltning alle slags verdipapirer og varetar forøvrig Deres interesser.

Vår *amerikanske* avdeling overtar *arvesaker* og besørger *alt* i forbindelse hermed.

Forøvrig utføres *alle* almindelige bankforretninger hurtigst og *billigst.*

Undgå forsendelse av kontante penger og benytt bank.

Penger kan sendes til oss for innskudd eller for videreforsendelse til slekt og venner gjennem de fleste banker verden over.

SPAREBANKER

BERGENS SPAREBANK

Oprettet 1823

Innskudd
mottas til forrentning på alm. sparebankvilkår og 6 måneders opsigelse. Om ønskes opbevares kontraboken i banken.

Utenlandsk valuta
omsettes.

Checks og trekksedler
innkasseres.

Verdipapirer
mottas til opbevaring og forvaltning.

TELEFONCENTRAL 16640
TELEGR.ADR.: SPAREBANKEN

SPARESKILLINGSBANKEN

OSLO NORGE

Hovedkontor: Torvgaten 13 b, egen gård.

Avdelingskontorer: Schweigårdsgate 99, Vogtsgate 64, Eilert Sundts gate 13, Ullevålsveien 89, Torvet 11 og Trondhjemsveien 102.

Mottar innskudd på folio, sparebankvilkår og 6 måneders opsigelse til høieste rente.

Sparebankboken kan opbevares hos oss, og innskuddene om ønskes disponeres ved check.

Vår gamle solide bank oprettet i 1851 byr våre innskytere den største betryggelse.

Innskytere av norsk ætt fjern og nær har vår spesielle opmerksomhet, og vi står gjerne til tjeneste for disse med svar på forespørsler — også av juridisk art.

HETLAND SPAREBANK

Stavanger — Norge

Forvaltningskapital kr. 12 309 032,68
Egen formue kr. 1 934 000,00
Innskudd mottas til høieste forrentning.
Kontraboken opbevares i banken uten utgift for innskyteren.

Benytt

Trondhjems Sparebank

Oprettet 1823

LILLESAND SPAREBANK

Oprettet 1852

(Forvaltningskapital pr. 1/1 1941 kr. 3 352 458,00)
(Egen formue pr. 1/1 1941 kr. 453 818,00.)

Remisse kan sendes i check eller noter. Om ønskes kan kontraboken bero i banken uten utgift for innskyteren.

TVEDESTRANDS SPAREBANK

Oprettet 1852

Mottar innskudd på folio, sparebankvilkår og 6 mndrs. opsigelse og utfører alle vanlige bankforretninger. Om ønskes kan kontraboken bero i banken uten utgift for innskyteren.

Nordmanns-Forbundets Adressebok

Advokater og sakførere

NORGE

BERGEN
O.r.sakfører F. W. Rieber-Mohn.

FLEKKEFJORD
Advokat Andr. Hanssen,
Nordmanns-Forbundets kommisjonær.

FREDRIKSTAD
Høiesterettsadvokat Otto B. Dahl.

OSLO
Høiesterettsadvokat Alf Saxlund.
Teatergaten I III.

SARPSBORG
O.r.sakfører Ragnv. Strømsæther, M. N. S.

STAVANGER
O.r.sakfører G. B. Dreyer.
Skifte- og arvesaker.
Høiesterettsadvokatene K. Kluge &
Hugo Parr.

DE FORENTE STATER

Advokat Albert S. Ryland, 703 Seaboard Bldg., Seattle, Wash.

En annonse idag

kan holde på gamle kunder og den kan skape vei for nye forbindelser så snart krigen er over.

Annonsepriser i Nordmanns-Forbundets tidsskrift er:

1/1	side	pr.	gang	kr.	100.00
1/2	»	»	»	»	55.00
1/4	»	»	»	»	30.00
1/8	»	»	»	»	20.00

PRINTED IN NORWAY

GRØNDAHL-TRYKK